

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

พัฒนาการของพรรคการเมืองไทย นับตั้งแต่การเกิดขึ้นของ "คนระชากร" ซึ่งถือได้ว่าเป็นพรรคการเมืองพรรคแรกของประเทศไทยในยุคระบอบประชาธิปไตย<sup>1</sup> นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น พรรคการเมืองไทย "ยังโตไม่เต็มที่"<sup>2</sup> มีบางพรรคเกิดแล้วตาย ตายแล้วเกิด อันเป็นผลมาจากการปฏิวัติรัฐประหารและสาเหตุอื่นๆ ทำให้พรรคการเมืองไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สาเหตุประการหนึ่งของการเกิดขึ้นและสิ้นสุดของพรรคการเมืองดังกล่าว คือลักษณะองค์การของพรรคหรือวัฒนธรรมภายในองค์การมีความเป็น "ระบบ" ไม่เพียงพอ ซึ่งวัฒนธรรมองค์การของพรรคการเมืองมีหลายลักษณะขึ้นอยู่กับความเชื่อ ค่านิยม ปทัสถานที่สมาชิกในพรรคประพฤติปฏิบัติ อันแสดงออกมาในรูปแบบนโยบาย อุดมการณ์ ภาพลักษณ์ขององค์การและอื่นๆ จึงนำไปสู่ประเด็นคำถามที่ว่าวัฒนธรรมองค์การภายในของพรรคการเมืองมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ในการตอบปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยนำเอา 3 ทฤษฎีเป็นแนวทางในการวิจัย ได้แก่ ทฤษฎีผลกระทบทางวัฒนธรรม (theory of cultural consequence) ทฤษฎีแรงจูงใจของมนุษย์ (theory of human motivation) และทฤษฎีหนทางสู่เป้าหมาย (path goal theory)

จากทฤษฎีข้างต้น ประสานกับแนวคิดเรื่องวัฒนธรรม วัฒนธรรมองค์การ วัฒนธรรมการเมือง ผู้วิจัยได้นำมาเป็นหลักเกณฑ์ในการตั้งสมมติฐานในการศึกษาคั้งนี้คือ ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของแต่ละพรรคการเมืองมีความแตกต่างกัน ซึ่งการพิสูจน์สมมติฐานการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยใช้ตัวแปรใน 7 ปัจจัยมาเป็นเครื่องมือในการอธิบายวัฒนธรรมองค์การ ได้แก่ ลักษณะการใช้อำนาจ ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน ลักษณะความเป็นเพศชาย ลักษณะความเป็นปัจเจกชน ลักษณะเน้นความสำเร็จ ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรมและลักษณะเน้นอนาคต ซึ่งตัวแปรทั้ง 7 ปัจจัยดังกล่าวอยู่บนฐานทฤษฎีทั้ง 3 ข้างต้น โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นเครื่องมือที่ใช้ศึกษาวัฒนธรรมองค์การของโครงการวิจัยนานาชาติ "GLOBE" ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.867 โดยมีการดัดแปลงให้เหมาะสมและได้รับความเห็นชอบในการดำเนินการจากผู้แทนประเทศไทยประจำโครงการนี้ คือ

<sup>1</sup> ปรีชา นงษ์ไกรเลิศ, พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524) , หน้า 61 - 62.

<sup>2</sup> วิสุทธิ์ โพิธแทน, อะไรนะ...ประชาธิปไตย? (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), หน้า 44.

ดร.อุบลวรรณ ภวกันันท์ ให้สามารถนำมาใช้ศึกษาลักษณะที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของวัฒนธรรมองค์การ

ในการศึกษาคั้งนี้ ใช้ประชากรวิจัยจากจำนวนประชากรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองไทยได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ พรรคชาติพัฒนา พรรคกิจสังคมและพรรคเสรีธรรม ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 361 คน พบว่าจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนมามีเพียง 125 ชุด คิดเป็นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 35 จากจำนวนประชากรทั้งหมด ทั้งนี้แบ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามจากพรรคประชาธิปัตย์ 39 ชุด พรรคความหวังใหม่ 46 ชุด พรรคชาติไทย 14 ชุด พรรคชาติพัฒนา 17 ชุด พรรคกิจสังคม 14 ชุดและพรรคเสรีธรรม 3 ชุด โดยมีรายละเอียดดังนี้คือ

พรรค	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)	กลุ่มตัวอย่าง/ประชากร (ร้อยละ)	ตัวอย่าง/ตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ)
ประชาธิปัตย์	123	39	31	31
ความหวังใหม่	123	46	37	37
ชาติไทย	39	14	36	11
ชาติพัฒนา	52	17	33	14
กิจสังคม	20	6	30	5
เสรีธรรม	4	3	75	2
<b>รวม</b>	<b>361</b>	<b>125</b>	<b>35</b>	<b>100</b>

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้มีประชากรทั้งหมด 361 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนแบบสอบถามซึ่งได้รับคืนจำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 35 จากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนทั้ง 6 พรรคการเมือง ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างจากพรรคความหวังใหม่คิดเป็นร้อยละ 37 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาคือพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติพัฒนา พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม และพรรคเสรีธรรมตามลำดับคือร้อยละ 31, 14, 11, 5 และ 2 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ในการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นในปัจจุบันทั้ง 7 ด้าน
  - 1.1. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นในแต่ละพรรคการเมือง
  - 1.2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นตามขนาดของพรรคการเมือง
2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นในปัจจุบันทั้ง 7 ด้าน
  - 2.1. การเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ในทุกพรรคการเมือง
  - 2.2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ตามขนาดของพรรคการเมือง
  - 2.3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นในทุกพรรคการเมือง
  - 2.4. การเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นตามขนาดของพรรคการเมือง
3. วิเคราะห์ปัจจัยทั้ง 7 ด้านของวัฒนธรรมองค์การ

ตอนที่ 1

1. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของลักษณะที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของวัฒนธรรมองค์การในปัจจุบันทั้ง 7 ด้าน แบ่งออกเป็น
  - 1.1. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นในแต่ละพรรคการเมือง
    - 1.1.1. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคประชาธิปัตย์ ดังตารางที่ 5.1
    - 1.1.2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคความหวังใหม่ ดังตารางที่ 5.2
    - 1.1.3. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคชาติไทย ดังตารางที่ 5.3
    - 1.1.4. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคชาติพัฒนา ดังตารางที่ 5.4
    - 1.1.5. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคกิจสังคม ดังตารางที่ 5.5
    - 1.1.6. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคเสรีธรรม ดังตารางที่ 5.6
  - 1.2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นตามขนาดของพรรคการเมือง
    - 1.2.1. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ ดังตารางที่ 5.10
    - 1.2.2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคการเมืองขนาดกลาง ดังตารางที่ 5.11
    - 1.2.3. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคการเมืองขนาดเล็ก ดังตารางที่ 5.12

## 1.1.1. พรรคประชาธิปัตย์

## ตารางที่ 5.1.

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแตกต่าง t ในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน  
ของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคประชาธิปัตย์  
 (1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง, 7 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง)

ปัจจัยที่	วัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ (ois)			วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น (owill)			ค่า t	two-tail prob.
	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่		
1. MAS (ลักษณะความเป็นเพศชาย)	3.53	0.38	7	2.88	0.54	7	7.20	0.000***
2. IND (ลักษณะความเป็นปัจเจกชน)	3.56	0.50	5	3.04	0.40	5	5.32	0.000***
3. POD (ลักษณะการใช้อำนาจ)	3.58	0.84	5	3.12	0.68	5	2.72	0.010*
4. UNA (ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน)	5.46	0.76	1	5.10	0.75	4	2.26	0.029*
5. HUO (ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม)	5.08	0.76	3	5.65	0.64	2	-4.50	0.000***
6. ACO (ลักษณะเน้นความจริงจัง)	4.74	0.72	4	5.62	0.69	2	-5.68	0.000***
7. FUO (ลักษณะเน้นอนาคต)	5.91	0.79	1	6.03	0.61	1	-0.85	0.401*

\* P&lt;.05

\*\* P&lt;.01

\*\*\* P&lt;.001

### 1.1.1. พรรคประชาธิปัตย์

#### 1. ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่

ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ จากตารางที่ 5.1. ข้างต้น สามารถจัดเรียงลำดับที่ของปัจจัยใน 7 ปัจจัยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ของพรรคประชาธิปัตย์ได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

- 1.1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นอนาคต และลักษณะหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน อยู่ในอันดับที่ 1 (  $\bar{X} = 5.91, 5.46$  ตามลำดับ )
- 1.2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม อยู่ในอันดับที่ 3 (  $\bar{X} = 5.08$  )
- 1.3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความสำเร็จ อยู่ในอันดับ 4 (  $\bar{X} = 4.74$  )
- 1.4. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการใช้อำนาจ ลักษณะความเป็นปัจเจกชน อยู่ในอันดับที่ 5 (  $\bar{X} = 3.58$  และ  $3.56$  ตามลำดับ )
- 1.5. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นเพศชาย อยู่ในอันดับที่ 7 เป็นอันดับสุดท้าย (  $\bar{X} = 3.53$  )

#### 2. ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น

ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น จากตารางที่ 5.1 สามารถจัดเรียงลำดับที่ของปัจจัยใน 7 ปัจจัยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นของพรรคประชาธิปัตย์ได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

- 2.1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นอนาคต อยู่ในอันดับที่ 1 (  $\bar{X} = 6.03$  )
- 2.2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรมและลักษณะเน้นความสำเร็จ อยู่ในอันดับที่ 2 (  $\bar{X} = 5.65$  และ  $5.62$  ตามลำดับ )
- 2.3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน อยู่ในอันดับที่ 4 (  $\bar{X} = 5.10$  )
- 2.4. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการใช้อำนาจและลักษณะความเป็นปัจเจกชน อยู่ในอันดับที่ 5 (  $\bar{X} = 3.12$  และ  $3.04$  ตามลำดับ )
- 2.5. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นเพศชาย อยู่ในอันดับที่ 7 เป็นอันดับสุดท้าย (  $\bar{X} = 2.88$  )

สรุปอันดับใน 7 ปัจจัยตามตารางที่ 5.1 ข้างต้น สรุปได้ว่าทั้งวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ และวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น ให้ความสำคัญต่อลักษณะเน้นอนาคตเป็นอันดับที่ 1 เช่น

เดียวกัน แต่มีความแตกต่างกันในการจัดอันดับสุดท้าย คือ วัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ให้ความสำคัญต่อลักษณะการใช้อำนาจ ลักษณะความเป็นปัจเจกชนเป็นอันดับสุดท้าย ในขณะที่วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นให้ความสำคัญต่อลักษณะความเป็นเพศชายเป็นอันดับสุดท้าย

หมายเหตุ ภาคผนวก ก. ตารางที่ 1/2 แสดงผลความแตกต่างระหว่างปัจจัยทั้ง 7 ด้านของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคประชาธิปัตย์ โดยใช้สถิติทดสอบความแตกต่าง t (t-test dependence)

นอกจากนี้ผลการหาความแตกต่างในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน ระหว่างลักษณะที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของวัฒนธรรมองค์การของพรรคประชาธิปัตย์ พบว่ามีความแตกต่างกันใน 7 ปัจจัย คือ

1. ลักษณะความเป็นเพศชาย ในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 3.53$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 2.88$ ) ที่  $\alpha = .001$
2. ลักษณะความเป็นปัจเจกชน ในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 3.56$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 3.04$ ) ที่  $\alpha = .001$
3. ลักษณะการใช้อำนาจ ในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 3.58$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 3.12$ ) ที่  $\alpha = .05$
4. ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน ในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 5.46$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 5.10$ ) ที่  $\alpha = .05$
5. ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม ในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 5.65$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 5.08$ ) ที่  $\alpha = .001$
6. ลักษณะเน้นความสำเร็จ ในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 5.65$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 4.74$ ) ที่  $\alpha = .001$
7. ลักษณะเน้นอนาคต ในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 6.03$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 5.91$ ) ที่  $\alpha = .05$

## 1.1.2. พรอคความหวังใหม่

## ตารางที่ 5.2.

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแตกต่าง t ในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน  
ของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรอคความหวังใหม่  
 (1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง, 7 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง)

ปัจจัยที่	วัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ (ois)			วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น (owill)			ค่า t	two-tail prob.
	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่		
1. MAS (ลักษณะความเป็นเพศชาย)	3.67	0.50	5	3.11	0.66	5	5.82	0.000***
2. IND (ลักษณะความเป็นปัจเจกชน)	3.88	0.52	5	3.29	0.56	5	5.62	0.000***
3. POD (ลักษณะการใช้อำนาจ)	3.30	0.77	5	2.90	0.67	7	2.51	0.016*
4. UNA (ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน)	4.72	0.96	3	4.82	0.86	4	-0.55	0.585
5. HUO (ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม)	5.05	1.01	2	5.51	0.77	1	-3.00	0.004**
6. ACO (ลักษณะเน้นความสำเร็จ)	4.43	0.82	4	5.23	0.71	3	-5.51	0.000***
7. FUO (ลักษณะเน้นอนาคต)	5.41	1.28	1	5.81	0.93	1	-2.31	0.026*

\* P&lt;.05

\*\* P&lt;.01

\*\*\* P&lt;.001



### 1.1.2 พรรคความหวังใหม่

#### 1. ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่

ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ จากตารางที่ 5.2. ข้างต้น สามารถจัดเรียงลำดับที่ของปัจจัยใน 7 ปัจจัยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ของพรรคความหวังใหม่ได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

1.1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นอนาคต อยู่ในอันดับที่ 1 ( $\bar{X} = 5.41$ )

1.2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม อยู่ในอันดับที่ 2 ( $\bar{X} = 5.05$ )

1.3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน อยู่ในอันดับ 3 ( $\bar{X} = 4.72$ )

1.4. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความสำเร็จ อยู่ในอันดับ 4 ( $\bar{X} = 4.43$ )

1.5. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นปัจเจกชน ลักษณะความเป็นเพศชาย และ ลักษณะการใช้อำนาจ อยู่ในอันดับสุดท้ายคือ อันดับที่ 5 ( $\bar{X} = 3.88, 3.67$  และ  $3.30$  ตามลำดับ)

#### 2. ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น

ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น จากตารางที่ 5.2 สามารถจัดเรียงลำดับที่ของปัจจัยใน 7 ปัจจัยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นของพรรคความหวังใหม่ได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

2.1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นอนาคต และลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม อยู่ในอันดับที่ 1 ( $\bar{X} = 5.81$  และ  $5.51$  ตามลำดับ)

2.2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความสำเร็จ อยู่ในอันดับที่ 3 ( $\bar{X} = 5.23$ )

2.3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน อยู่ในอันดับที่ 4 ( $\bar{X} = 4.82$ )

2.4. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นปัจเจกชน และลักษณะความเป็นเพศชาย อยู่ในอันดับที่ 5 ( $\bar{X} = 3.29$  และ  $3.11$  ตามลำดับ)

2.5. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการใช้อำนาจ อยู่ในอันดับสุดท้าย คือ อยู่ในอันดับที่ 7 ( $\bar{X} = 2.90$ )

สรุปอันดับใน 7 ปัจจัยตามตารางที่ 5.2 ข้างต้น สรุปได้ว่าอันดับแรกและอันดับสุดท้าย ทั้งวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นมีความแตกต่างกัน กล่าวคือวัฒนธรรมองค์การที่

เป็นอยู่อันดับแรกให้ความสำคัญต่อลักษณะเน้นอนาคต อันดับสุดท้ายให้ความสำคัญต่อลักษณะความเป็นปัจเจกชน ลักษณะความเป็นเพศชายและลักษณะการใช้อำนาจ ในขณะที่วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นอันดับแรกให้ความสำคัญต่อลักษณะเน้นอนาคตและลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม อันดับสุดท้ายให้ความสำคัญต่อลักษณะการใช้อำนาจ

หมายเหตุ ภาคผนวก ก. ตารางที่ 3 / 4 แสดงผลความแตกต่างระหว่างปัจจัยทั้ง 7 ด้านของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคความหวังใหม่ โดยใช้สถิติทดสอบความแตกต่าง t (t-test dependence)

นอกจากนี้ผลการหาความแตกต่างในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน ระหว่างลักษณะที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของวัฒนธรรมองค์การของพรรคความหวังใหม่ พบว่ามีความแตกต่างกันใน 6 ปัจจัยคือ

1. ลักษณะความเป็นเพศชาย ในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 3.67$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 3.11$ ) ที่  $\alpha = .001$
2. ลักษณะความเป็นปัจเจกชน ในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 3.88$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 3.29$ ) ที่  $\alpha = .001$
3. ลักษณะการใช้อำนาจ ในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 3.30$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 2.90$ ) ที่  $\alpha = .05$
4. ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม ในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 5.51$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 5.05$ ) ที่  $\alpha = .01$
5. ลักษณะเน้นความสำเร็จ ในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 5.23$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 4.43$ ) ที่  $\alpha = .001$
6. ลักษณะเน้นอนาคต ในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 5.81$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 5.41$ ) ที่  $\alpha = .05$

## 1.1.3. พรรคชาติไทย

## ตารางที่ 5.3.

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแตกต่าง t ในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน  
ของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคชาติไทย  
 (1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง, 7 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง)

ปัจจัยที่	วัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ (ois)			วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น (owill)			ค่า t	two-tail prob.
	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่		
1. MAS (ลักษณะความเป็นเพศชาย)	3.62	0.29	6	2.55	0.26	7	11.86	0.000***
2. IND (ลักษณะความเป็นปัจเจกชน)	3.84	0.46	4	3.32	0.34	5	3.35	0.005**
3. POD (ลักษณะการใช้อำนาจ)	3.42	0.59	7	3.11	0.63	5	-0.42	0.683
4. UNA (ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน)	3.80	0.50	4	3.91	0.86	4	-0.38	0.711
5. HUO (ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม)	4.64	0.80	1	5.82	0.55	1	-6.90	0.000***
6. ACO (ลักษณะเน้นความกล้าหาญ)	4.43	0.71	3	5.11	0.81	3	-2.89	0.013*
7. FUO (ลักษณะเน้นอนาคต)	4.57	0.88	1	5.70	0.83	1	-4.05	0.001**

\* P&lt;.05

\*\* P&lt;.01

\*\*\* P&lt;.001

### 1.1.3 พรรคชาติไทย

#### 1. ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่

ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ จากตารางที่ 4.3. ข้างต้น สามารถจัดเรียงลำดับที่ของปัจจัยใน 7 ปัจจัยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ของพรรคชาติไทยได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

1.1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรมและลักษณะเน้นอนาคต อยู่ในอันดับที่ 1 ( $\bar{X} = 4.64$  และ  $4.57$  ตามลำดับ)

1.2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความสำเร็จ อยู่ในอันดับที่ 3 ( $\bar{X} = 4.43$ )

1.3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นปัจเจกชนและลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน อยู่ในอันดับ 4 ( $\bar{X} = 3.84$  และ  $3.80$  ตามลำดับ)

1.4. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความเป็นเพศชาย อยู่ในอันดับ 6 ( $\bar{X} = 3.62$ )

1.5. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการใช้อำนาจ อยู่ในอันดับสุดท้ายคือ อันดับที่ 7 ( $\bar{X} = 3.42$ )

#### 2. ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น

ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น จากตารางที่ 5.3 สามารถจัดเรียงลำดับที่ของปัจจัยใน 7 ปัจจัยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นของพรรคชาติไทยได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

2.1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรมและลักษณะเน้นอนาคต อยู่ในอันดับที่ 1 ( $\bar{X} = 5.82$  และ  $5.70$  ตามลำดับ)

2.2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความสำเร็จ อยู่ในอันดับที่ 3 ( $\bar{X} = 5.11$ )

2.3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน อยู่ในอันดับที่ 4 ( $\bar{X} = 3.91$ )

2.4. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นปัจเจกชนและลักษณะการใช้อำนาจ อยู่ในอันดับที่ 5 ( $\bar{X} = 3.32$  และ  $3.11$  ตามลำดับ)

2.5. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นเพศชาย อยู่ในอันดับสุดท้ายคือ อันดับที่ 7 ( $\bar{X} = 2.55$ )

สรุปอันดับใน 7 ปัจจัยตามตารางที่ 4.3 ข้างต้น สรุปได้ว่า ทั้งวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ และวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น ให้ความสำคัญต่อลักษณะความมีมนุษยธรรมและลักษณะเน้นอนาคต เป็นอันดับที่ 1 เช่นเดียวกัน แต่มีความแตกต่างกันในการจัดอันดับสุดท้าย คือวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ให้ความสำคัญต่อลักษณะการใช้อำนาจเป็นอันดับสุดท้าย ในขณะที่วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นให้ความสำคัญต่อลักษณะความเป็นเพศชายเป็นอันดับสุดท้าย

หมายเหตุ ภาคผนวก ก. ตารางที่ 5 / 6 แสดงผลความแตกต่างระหว่างปัจจัยทั้ง 7 ด้าน ของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคชาติไทย โดยใช้สถิติทดสอบความแตกต่าง t (t-test dependence)

นอกจากนี้ผลการหาความแตกต่างในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน ระหว่างลักษณะที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของวัฒนธรรมองค์การของพรรคชาติไทย พบว่ามีความแตกต่างกันใน 5 ปัจจัย

1. ลักษณะความเป็นเพศชาย ในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 3.62$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 2.55$ ) ที่  $\alpha = .001$
2. ลักษณะความเป็นปัจเจกชน ในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 3.84$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 3.32$ ) ที่  $\alpha = .001$
3. ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม ในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 5.82$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 4.64$ ) ที่  $\alpha = .01$
4. ลักษณะเน้นความสำเร็จ ในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 5.11$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 4.43$ ) ที่  $\alpha = .05$
5. ลักษณะเน้นอนาคต ในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 5.70$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 4.57$ ) ที่  $\alpha = .01$

## 1.1.4. พรรคชาติพัฒนา

## ตารางที่ 4.4.

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแตกต่าง t ในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน  
ของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคชาติพัฒนา  
 (1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง, 7 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง)

ปัจจัยที่	วัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ (ois)			วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น (owill)			ค่า t	two-tail prob.
	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่		
1. MAS (ลักษณะความเป็นเพศชาย)	3.66	0.23	5	2.75	0.25	6	10.94	0.000***
2. IND (ลักษณะความเป็นปัจเจกชน)	3.77	0.27	5	3.32	0.25	4	4.33	0.001**
3. POD (ลักษณะการใช้อำนาจ)	2.76	0.74	7	2.04	0.53	7	2.85	0.011*
4. UNA (ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน)	4.29	0.62	4	3.90	0.51	4	2.12	0.049*
5. HUO (ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม)	4.72	0.51	2	5.79	0.43	1	-6.53	0.000***
6. ACO (ลักษณะเน้นความลำเอียง)	4.76	0.44	2	5.28	0.61	3	-2.92	0.010*
7. FUO (ลักษณะเน้นอนาคต)	4.98	0.49	1	6.00	0.38	1	-6.37	0.000***

\* P&lt;.05

\*\* P&lt;.01

\*\*\* P&lt;.001

### 1.1.4 พรพคชาติพัฒนา

#### 1. ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่

ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ จากตารางที่ 5.4. ข้างต้น สามารถจัดเรียงลำดับที่ของปัจจัยใน 7 ปัจจัยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ของพรพคชาติพัฒนาได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

- 1.1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นอนาคต อยู่ในอันดับที่ 1 ( $\bar{X} = 4.98$ )
- 1.2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความสำเร็จและเน้นความมีมนุษยธรรม อยู่ในอันดับที่ 2 ( $\bar{X} = 4.76$  และ  $4.72$  ตามลำดับ)
- 1.3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน อยู่ในอันดับ 4 ( $\bar{X} = 4.29$ )
- 1.4. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นปัจเจกชนและลักษณะความเป็นเพศชาย อยู่ในอันดับ 5 ( $\bar{X} = 3.77$  และ  $3.66$  ตามลำดับ)
- 1.5. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการใช้อำนาจ อยู่ในอันดับสุดท้ายคือ อันดับที่ 7 ( $\bar{X} = 2.76$ )

#### 2. ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น

ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น จากตารางที่ 5.4 ข้างต้น สามารถจัดเรียงลำดับที่ของปัจจัยใน 7 ปัจจัยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นของพรพคชาติพัฒนาได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

- 2.1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นอนาคตและลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม อยู่ในอันดับที่ 1 ( $\bar{X} = 6.00$  และ  $5.79$  ตามลำดับ)
- 2.2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความสำเร็จ อยู่ในอันดับที่ 3 ( $\bar{X} = 5.28$ )
- 2.3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนและความเป็นปัจเจกชน อยู่ในอันดับที่ 4 ( $\bar{X} = 3.90$  และ  $3.32$  ตามลำดับ)
- 2.4. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นเพศชาย อยู่ในอันดับที่ 6 ( $\bar{X} = 2.75$ )
- 2.5. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการใช้อำนาจ อยู่ในอันดับสุดท้ายคือ อยู่ในอันดับที่ 7 ( $\bar{X} = 2.07$ )

สรุปอันดับใน 7 ปัจจัยตามตารางที่ 5.4 สรุปได้ว่า วัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ให้ความสำคัญต่อลักษณะเน้นอนาคต เป็นอันดับที่ 1 ในขณะที่วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นให้ความสำคัญกับลักษณะการเน้นอนาคตและลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรมมาเป็นอันดับ 1 ส่วนวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นให้ความสำคัญต่อลักษณะการใช้อำนาจเป็นอันดับสุดท้าย เช่นเดียวกัน

หมายเหตุ ภาคผนวก ก. ตารางที่ 7 / 8 แสดงผลความแตกต่างระหว่างปัจจัยทั้ง 7 ด้านของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคชาติพัฒนา โดยใช้สถิติทดสอบความแตกต่าง t (t-test dependence)

นอกจากนี้ผลการหาความแตกต่างในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน ระหว่างลักษณะที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของวัฒนธรรมองค์การของพรรคชาติพัฒนา พบว่ามีความแตกต่างกันใน 7 ปัจจัย คือ

1. ลักษณะความเป็นเพศชาย ในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 3.66$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 2.75$ ) ที่  $\alpha = .001$
2. ลักษณะความเป็นปัจเจกชน ในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 3.77$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 3.32$ ) ที่  $\alpha = .01$
3. ลักษณะการใช้อำนาจ ในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 2.76$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 2.04$ ) ที่  $\alpha = .05$
4. ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน ในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 4.29$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 3.90$ ) ที่  $\alpha = .05$
5. ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม ในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 5.79$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 4.72$ ) ที่  $\alpha = .001$
6. ลักษณะเน้นความสำเร็จ ในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 5.28$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 4.76$ ) ที่  $\alpha = .05$
7. ลักษณะเน้นอนาคต ในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 6.00$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 4.98$ ) ที่  $\alpha = .001$



## 1.1.5. พรศกิจสังคม

ตารางที่ 5.5.

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแตกต่าง t ในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน  
ของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรศกิจสังคม  
 (1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง, 7 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง)

ปัจจัยที่	วัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ (ois)			วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น (owill)			ค่า t	two-tail prob.
	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่		
1. MAS (ลักษณะความเป็นเพศชาย)	4.83	0.23	3	2.92	0.32	5	10.90	0.000***
2. IND (ลักษณะความเป็นปัจเจกชน)	3.53	0.42	6	3.42	0.20	5	0.47	0.655
3. POD (ลักษณะการใช้อำนาจ)	2.72	0.65	7	1.90	0.33	7	2.81	0.037*
4. UNA (ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน)	5.67	0.94	1	4.50	0.71	4	3.44	0.018*
5. HUO (ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม)	4.54	0.66	4	6.00	0.42	1	-7.36	0.001**
6. ACO (ลักษณะเน้นความสำเร็จ)	4.50	0.45	4	5.17	0.26	3	-3.51	0.017*
7. FUO (ลักษณะเน้นอนาคต)	5.56	0.83	1	6.25	0.35	1	-2.10	0.089

\* P&lt;.05

\*\* P&lt;.01

\*\*\* P&lt;.001

### 1.1.5 พรโรคกิจสังคม

#### 1. ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่

ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ จากตารางที่ 5.5. ข้างต้น สามารถจัดเรียงลำดับที่ของ ปัจจัยใน 7 ปัจจัยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ของพรโรคกิจสังคมได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

- 1.1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนและลักษณะเน้นอนาคต อยู่ในอันดับที่ 1 (  $\bar{X} = 5.67$  และ  $5.56$  ตามลำดับ )
- 1.2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความเป็นเพศชาย อยู่ในอันดับที่ 3 (  $\bar{X} = 4.83$  )
- 1.3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม และ ลักษณะเน้นความสำเร็จ อยู่ในอันดับ 4 (  $\bar{X} = 4.54$  และ  $4.50$  ตามลำดับ )
- 1.4. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นปัจเจกชน อยู่ในอันดับ 6 (  $\bar{X} = 3.53$  )
- 1.5. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการใช้อำนาจ อยู่ในอันดับสุดท้ายคือ อันดับที่ 7 (  $\bar{X} = 2.72$  )

#### 2. ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น

ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น จากตารางที่ 5.5 ข้างต้น สามารถจัดเรียงลำดับที่ของ ปัจจัยใน 7 ปัจจัยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นของพรโรคกิจสังคมได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

- 2.1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นอนาคตและลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม อยู่ในอันดับที่ 1 (  $\bar{X} = 6.25$  และ  $6.00$  ตามลำดับ )
- 2.2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความสำเร็จ อยู่ในอันดับที่ 3 (  $\bar{X} = 5.17$  )
- 2.3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน อยู่ในอันดับที่ 4 (  $\bar{X} = 4.50$  )
- 2.4. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นปัจเจกชน และ ความเป็นเพศชาย อยู่ในอันดับที่ 5 (  $\bar{X} = 3.42$  และ  $2.92$  ตามลำดับ )
- 2.5. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการใช้อำนาจ อยู่ในอันดับสุดท้าย คือ อยู่ในอันดับที่ 7 (  $\bar{X} = 1.90$  )

สรุปอันดับใน 7 ปัจจัยตามตารางที่ 4.5 สรุปได้ว่า วัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ให้ความสำคัญต่อลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนและลักษณะเน้นอนาคตมาเป็นอันดับที่ 1 ในขณะที่วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นให้ความสำคัญกับลักษณะการเน้นอนาคตและลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรมมาเป็นอันดับ 1 ส่วนวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นให้ความสำคัญต่อลักษณะการใช้อำนาจ อยู่ในอันดับสุดท้ายเช่นเดียวกัน

หมายเหตุ ภาคผนวก ก. ตารางที่ 9 / 10 แสดงผลความแตกต่างระหว่างปัจจัยทั้ง 7 ด้านของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคกิจสังคม โดยใช้สถิติทดสอบความแตกต่าง t (t-test dependence)

นอกจากนี้ผลการหาความแตกต่างในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน ระหว่างลักษณะที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของวัฒนธรรมองค์การของพรรคกิจสังคม พบว่ามีความแตกต่างกันใน 5 ปัจจัย คือ

1. ลักษณะความเป็นเพศชาย ในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 4.83$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 2.92$ ) ที่  $\alpha = .001$
2. ลักษณะการใช้อำนาจ ในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 2.72$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 1.90$ ) ที่  $\alpha = .05$
3. ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน ในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 5.67$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 4.50$ ) ที่  $\alpha = .05$
4. ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม ในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 6.00$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 4.54$ ) ที่  $\alpha = .01$
5. ลักษณะเน้นความสำเร็จ ในองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 5.17$ ) มีค่ามากกว่าในองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 4.50$ ) ที่  $\alpha = .05$

## 1.1.6. พรรคเสรีธรรม

ตารางที่ 5.6.

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแตกต่าง t ในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน  
ของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคเสรีธรรม

(1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง, 7 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง)

ปัจจัยที่	วัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ (ois)			วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น (owill)			ค่า t	two-tail prob.
	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่		
1. MAS (ลักษณะความเป็นเพศชาย)	3.96	0.19	5	3.13	0.43	5	3.34	0.144
2. IND (ลักษณะความเป็น ปัจเจกชน)	3.48	0.74	6	2.67	0.14	7	1.61	0.249
3. POD (ลักษณะการใช้อำนาจ)	3.00	0.67	7	3.33	0.42	5	-0.57	0.625
4. UNA (ลักษณะการหลีกเลี่ยงความ ไว้นั่นอบ)	4.44	1.07	2	4.75	0.87	4	-0.62	0.599
5. HUO (ลักษณะเน้นความมี มนุษยธรรม)	4.92	0.52	1	5.58	0.80	2	-4.00	0.057
6. ACO (ลักษณะเน้นความกล้าใจ)	4.42	1.04	2	5.67	0.88	2	-8.66 *	0.013*
7. FUO (ลักษณะเน้นอนาคต)	4.56	2.01	2	6.17	0.14	1	-1.47	0.278

\* P&lt;.05

\*\* P&lt;.01

\*\*\* P&lt;.001

### 1.1.6 พรรคเสรีธรรม

#### 1. ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่

ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ จากตารางที่ 5.6. ข้างต้น สามารถจัดเรียงลำดับที่ของปัจจัยใน 7 ปัจจัยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่พรรคเสรีธรรมได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

- 1.1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม อยู่ในอันดับที่ 1 ( $\bar{X} = 4.92$ )
- 1.2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นอนาคต การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนและลักษณะเน้นความสำเร็จ อยู่ในอันดับที่ 2 ( $\bar{X} = 4.56, 4.44$  และ  $4.42$  ตามลำดับ)
- 1.3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความเป็นเพศชาย อยู่ในอันดับ 5 ( $\bar{X} = 3.96$ )
- 1.4. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นปัจเจกชน อยู่ในอันดับ 6 ( $\bar{X} = 3.48$ )
- 1.5. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการใช้อำนาจ อยู่ในอันดับสุดท้ายคือ อันดับที่ 7 ( $\bar{X} = 3.00$ )

#### 2. ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น

จากตารางที่ 5.6 ข้างต้น สามารถจัดเรียงลำดับที่ของปัจจัยใน 7 ปัจจัยของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นของพรรคเสรีธรรมได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

- 2.1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นอนาคต อยู่ในอันดับที่ 1 ( $\bar{X} = 6.17$ )
- 2.2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะเน้นความสำเร็จและลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม อยู่ในอันดับที่ 2 ( $\bar{X} = 5.67$  และ  $5.58$  ตามลำดับ)
- 2.3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน อยู่ในอันดับที่ 4 ( $\bar{X} = 4.75$ )
- 2.4. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการใช้อำนาจและลักษณะความเป็นเพศชาย อยู่ในอันดับที่ 5 ( $\bar{X} = 3.33$  และ  $3.13$  ตามลำดับ)
- 2.5. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นปัจเจกชน อยู่ในอันดับสุดท้าย คือ อยู่ในอันดับที่ 7 ( $\bar{X} = 2.67$ )

สรุปอันดับใน 7 ปัจจัยตามตารางที่ 4.6 สรุปได้ว่า วัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ให้ความสำคัญต่อลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรมเป็นอันดับที่ 1 ในขณะที่วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นให้

ความสำคัญกับลักษณะการเน้นอนาคตเป็นอันดับ 1 ส่วนวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ให้มีความสำคัญต่อลักษณะการใช้อำนาจมาเป็นอันดับสุดท้าย ในขณะที่วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นให้มีความสำคัญต่อลักษณะความเป็นปัจเจกชนเป็นอันดับสุดท้าย

หมายเหตุ ภาคผนวก ก. ตารางที่ 11 / 12 แสดงผลความแตกต่างระหว่างปัจจัยทั้ง 7 ด้านของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคเสรีธรรม โดยใช้สถิติทดสอบความแตกต่าง t (t-test dependence)

นอกจากนี้ผลการหาความแตกต่างในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน ระหว่างลักษณะที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของวัฒนธรรมองค์การของพรรคเสรีธรรม พบว่ามีความแตกต่างกันใน 1 ปัจจัย คือ ลักษณะเน้นความสำเร็จ วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น ( $\bar{X} = 5.67$ ) มีค่ามากกว่าวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ ( $\bar{X} = 4.42$ ) ที่  $\alpha = .05$

จากผลการวิจัยเปรียบเทียบภายในแต่ละประเทศข้างต้น เพื่อให้เห็นภาพรวมชัดเจน เปรียบเทียบทั้ง 6 พรรค ผู้วิจัยจึงรวบรวมผลการวิจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติด้านระดับความสำคัญของ ปัจจัย (เน้นมากที่สุด เน้นน้อยที่สุด) ระดับความแตกต่างของวัฒนธรรมที่มุ่งศึกษาแสดงในตาราง ที่ปรากฏด้านล่าง

ตารางที่ 5.7

แสดงปัจจัยที่มีลำดับความสำคัญอันดับหนึ่ง (เน้นมากที่สุด) ในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน  
ของลักษณะวัฒนธรรมองค์การพรรคการเมืองต่างๆ ที่ศึกษา

ลักษณะวัฒนธรรมที่มุ่งศึกษา	เน้นมากที่สุด					
	ประชาธิปไตย	ความหวังใหม่	ชาติไทย	ชาติพัฒนา	กิจสังคม	เสรีธรรม
ลักษณะที่เป็นอยู่ขององค์การ (ois)	FUO & UNA	FUO	FUO & HUO	FUO	FUO & UNA	HUO
ลักษณะที่ควรเป็นขององค์การ (owill)	UNA	FUO & HUO	FUO & HUO	FUO & HUO	FUO & HUO	FUO

ตารางที่ 5.8

แสดงปัจจัยที่มีลำดับความสำคัญอันดับสุดท้าย (เน้นน้อยที่สุด) ในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน  
ของลักษณะวัฒนธรรมองค์การพรรคการเมืองต่างๆ ที่ศึกษา

ลักษณะวัฒนธรรมที่มุ่งศึกษา	เน้นน้อยที่สุด					
	ประชาธิปไตย	ความหวังใหม่	ชาติไทย	ชาติพัฒนา	กิจสังคม	เสรีธรรม
ลักษณะที่เป็นอยู่ขององค์การ	MAS	IND & MAS & POD	POD	POD	POD	POD
ลักษณะที่ควรเป็นขององค์การ	MAS	POD	MAS	POD	POD	IND

ตารางที่ 5.9

แสดงค่าความแตกต่าง t อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน  
ระหว่างวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ (ois)กับวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น (owill)ในพรรคการเมืองนั้นๆ

ปัจจัยที่	Ois – owill	ค่า t					
		ประชาธิปไตย	ความหวังใหม่	ชาติไทย	ชาติพัฒนา	กิจสังคม	เสรีธรรม
1	MAS	7.20 ***	5.82 ***	11.86 ***	10.94 ***	10.90 ***	
2	IND	5.32 ***	5.62 ***	3.35 **	4.33 **		
3	POD	2.72 *	2.51 *		2.85 *	2.81 *	
4	UNA	2.26 *			2.12 *	3.44 *	
5	HUO	-4.50 ***	-3.00 **	-6.90 ***	-6.53 ***	-7.36 **	
6	ACO	-5.68 ***	-5.51 ***	-2.89 *	-2.92 *	-3.51 *	-8.66 *
7	FUO	-0.85 *	-2.31 *	-4.05 **	-6.37 ***		

\* P <.05      \*\* P <.01      \*\*\* P <.001

1.2.1. พรรคขนาดใหญ่

ตารางที่ 5.10

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแตกต่าง t ในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน  
ของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคขนาดใหญ่

ปัจจัยที่	วัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ (ois)			วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น (owill)			ค่า t	two-tail prob
	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่		
1. MAS	3.60	0.45	2	3.00	0.62	1	9.07	0.000***
2. IND	3.73	0.53	2	3.18	0.50	3	7.73	0.000***
3. POD	3.43	0.81	1	3.00	0.67	1	3.70	0.000***
4. UND	5.06	0.95	5	4.94	0.82	4	0.93	0.355
5. HUO	5.07	0.89	5	5.57	0.71	5	-5.07	0.000***
6. ACO	4.57	0.79	4	5.41	0.73	5	-7.94	0.000***
7. FUO	5.64	1.11	7	5.91	0.80	7	-2.39	0.019*

\* P < .05      \*\* P < .01      \*\*\* P < .001



## 1.2.2. พรรคขนาดกลาง

ตารางที่ 5.11

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแตกต่าง t ในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน  
ของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคขนาดกลาง

ปัจจัยที่	วัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ (ois)			วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น (owill)			ค่า t	two-tail Prob
	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่		
1. MAS	3.83	0.51	2	2.70	0.29	1	13.75	0.000***
2. IND	3.76	0.38	2	3.34	0.28	3	4.95	0.000***
3. POD	3.32	0.79	1	2.88	0.69	1	2.68	0.011*
4. UND	4.34	0.88	4	4.00	0.71	4	2.40	0.022*
5. HUO	4.66	0.64	5	5.84	0.47	6	-11.27	0.000***
6. ACO	4.59	0.57	5	5.19	0.64	5	-4.93	0.000***
7. FUO	4.92	0.78	7	5.93	0.61	6	-7.72	0.000***

\* P &lt; .05

\*\* P &lt; .01

\*\*\* P &lt; .001

## 1.2.3. พรรคขนาดเล็ก

ตารางที่ 5.12

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแตกต่าง t ในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน  
ของลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคขนาดเล็ก

ปัจจัยที่	วัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ (ois)			วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น (owill)			ค่า t	two-tail Prob
	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่	ค่าเฉลี่ย	SD	ลำดับที่		
1. MAS	3.96	0.19	5	3.13	0.43	5	2.34	0.144
2. IND	3.48	0.74	6	2.67	0.14	7	1.61	0.249
3. POD	3.00	0.67	7	3.33	0.42	5	-0.57	0.625
4. UND	4.44	1.07	2	4.75	0.87	4	-0.62	0.599
5. HUO	4.92	0.52	1	5.58	0.80	2	-4.00	0.057
6. ACO	4.42	1.04	2	5.67	0.88	2	-8.66*	0.013*
7. FUO	4.56	2.01	2	6.17	0.14	1	-1.47	0.278

\* P &lt; .05

\*\* P &lt; .01

\*\*\* P &lt; .001

ผลการวิจัยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทั้ง 7 ด้านของลักษณะที่เป็นอยู่และลักษณะที่ควรเป็นในวัฒนธรรมองค์การในแต่ละพรรคการเมือง

ผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่ามีความแตกต่างกันระหว่างลักษณะที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของวัฒนธรรมองค์การ โดยพรรคประชาธิปัตย์พบความแตกต่างกันมากที่สุดทั้ง (7 ปัจจัย คือ ลักษณะความเป็นเพศชาย ลักษณะความเป็นปัจเจกชน ลักษณะการใช้อำนาจ ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม ลักษณะเน้นความสำเร็จและลักษณะเน้นอนาคต) รองลงมาคือพรรคชาติพัฒนา (7 ปัจจัย พรรคประชาธิปัตย์มีความแตกต่างในระดับที่สูงกว่าพรรคชาติพัฒนา ได้แก่ ลักษณะความเป็นเพศชาย ลักษณะความเป็นปัจเจกชน ลักษณะการใช้อำนาจ ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม ลักษณะเน้นความสำเร็จและลักษณะเน้นอนาคต) อันดับสาม คือ พรรคความหวังใหม่ (6 ปัจจัย คือ ลักษณะความเป็นเพศชาย ลักษณะความเป็นปัจเจกชน ลักษณะการใช้อำนาจ ลักษณะความมีมนุษยธรรม ลักษณะเน้นความสำเร็จและลักษณะเน้นอนาคต) อันดับสี่คือพรรคชาติไทย (5 ปัจจัย คือ ลักษณะความเป็นเพศชาย ลักษณะความเป็นปัจเจกชน ลักษณะความมีมนุษยธรรม ลักษณะเน้นความสำเร็จและลักษณะเน้นอนาคต) อันดับห้า คือ พรรคกิจสังคม (5 ปัจจัย พรรคชาติไทยมีความแตกต่างในระดับที่สูงกว่าพรรคกิจสังคม คือ ลักษณะความเป็นเพศชาย ลักษณะการใช้อำนาจ ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน ลักษณะความมีมนุษยธรรมและเน้นความสำเร็จ) ทั้งนี้พบความแตกต่างกันน้อยที่สุดในพรรคเสรีธรรม (1 ปัจจัย คือ ลักษณะเน้นความสำเร็จ)

ส่วนที่ 1 ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ (ois)

ตารางที่ 5.13

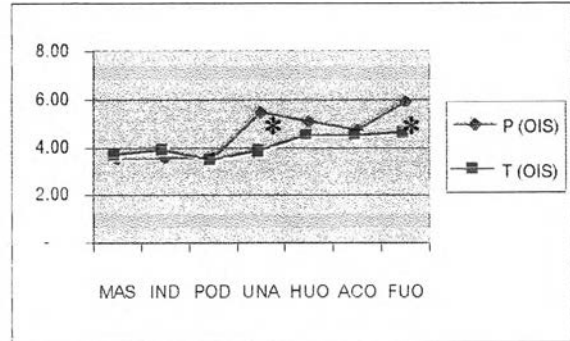
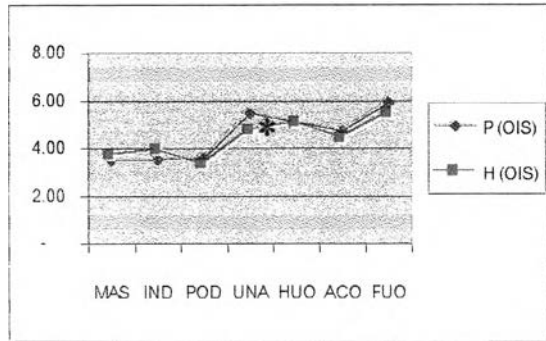
แสดงผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน ระหว่างพรรคการเมือง

ปัจจัยที่	Ois	ค่าเฉลี่ย						ค่าเฉลี่ย เรียงน้อยไปหา มาก	F	F prob	Tψ															
		P	H	T	D	S	L				P H	PT	P D	P S	P L	H T	H D	H S	H L	T D	T S	T L	D S	D L	S L	
1	MAS	3.53	3.67	3.62	3.66	4.83	3.96	PTDHL S	11.55	0.0000 (***)				*			*			*						
2	IND	3.56	3.88	3.84	3.77	3.53	3.48	LSPDTH	2.41	0.0401 (*)																
3	POD	3.58	3.30	3.42	2.76	2.72	3.00	SDLHTP	3.13	0.0108 (*)																
4	UNA	5.46	4.72	3.80	4.29	5.67	4.44	TDLHPS	11.79	0.0000 (***)	*	*	*			*				*		*				
5	HUO	5.08	5.05	4.46	4.72	4.54	4.92	STD LHP	1.27	0.2811																
6	ACO	4.74	4.43	4.43	4.76	4.50	4.42	LTHSPD	1.15	0.3374																
7	FUC	5.91	5.41	4.57	4.98	5.56	4.56	LTDHSP	4.88	0.0004 (***)	*															

\* P <.05      \*\* P <.01      \*\*\* P <.001

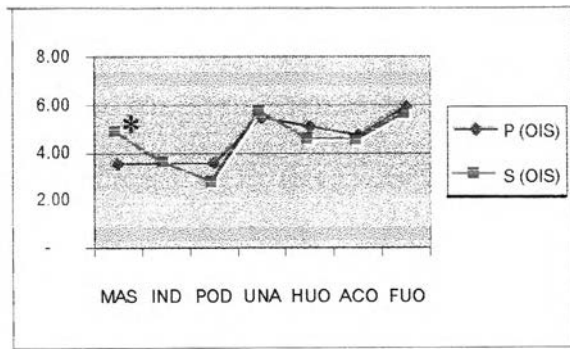
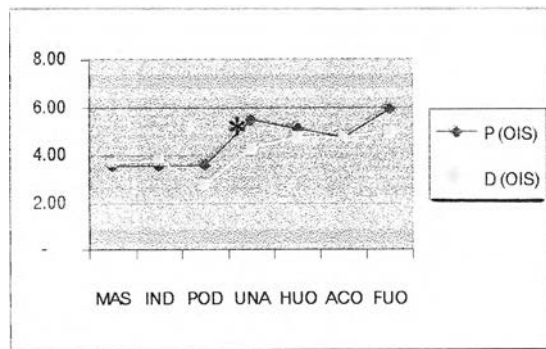
หมายเหตุ : P = พรรคประชาธิปัตย์, H = พรรคความหวังใหม่, T = พรรคชาติไทย, D = พรรคชาติพัฒนา, S = พรรคกิจสังคม, L = พรรคเสรีธรรม

แผนภาพที่ 5.1 แสดงผลความแตกต่างในปัจจัยทั้ง 7 ด้านของวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ของพรรคการเมืองไทย  
 ภาพที่ 5.1 ก พรรคประชาธิปไตยกับความหวังใหม่ ภาพที่ 5.1 ข พรรคประชาธิปไตยกับพรรคชาติไทย



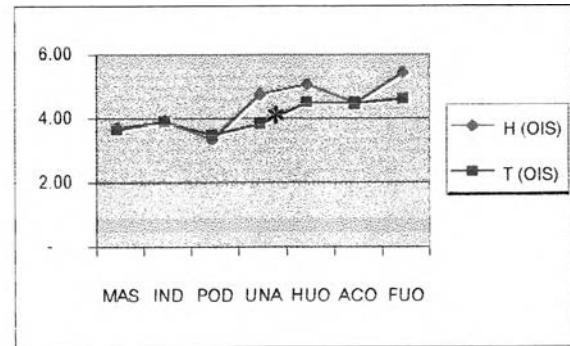
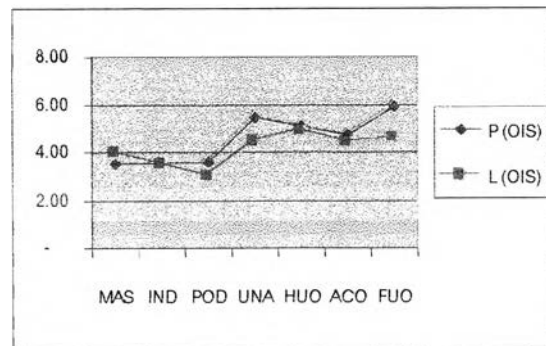
ภาพที่ 5.1 ค พรรคประชาธิปไตยกับพรรคชาติพัฒนา

ภาพที่ 5.1 ง พรรคประชาธิปไตยกับพรรคกิจสังคม



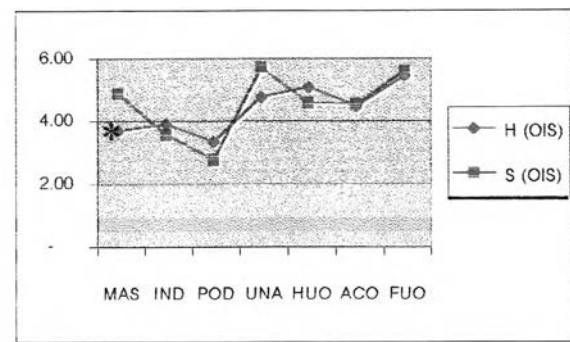
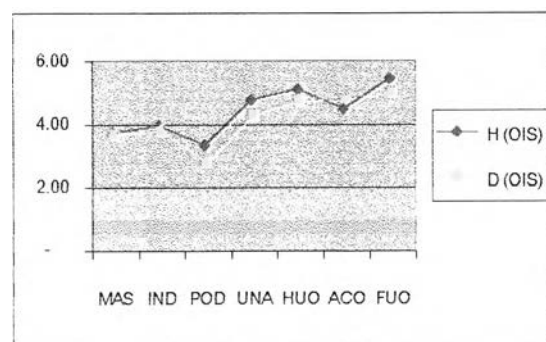
ภาพที่ 5.1 จ พรรคประชาธิปไตยกับพรรคเสรีธรรม

ภาพที่ 5.1 ฉ พรรคความหวังใหม่กับพรรคชาติไทย



ภาพที่ 5.1 ช พรรคความหวังใหม่กับพรรคชาติพัฒนา

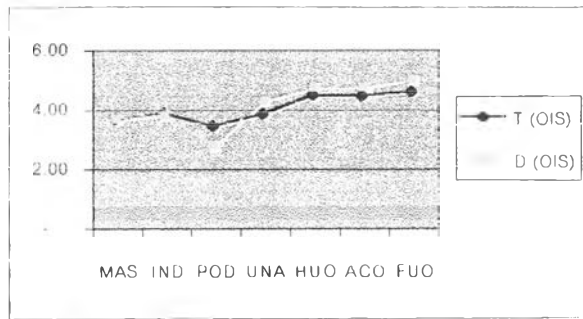
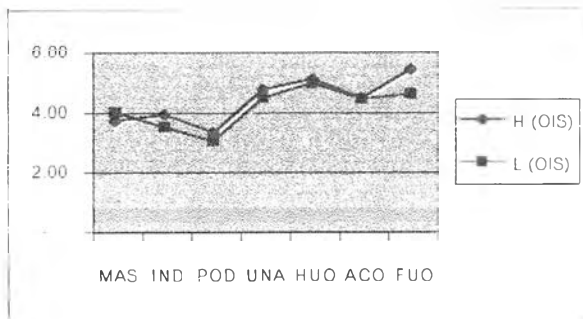
ภาพที่ 5.1 ซ พรรคความหวังใหม่กับพรรคกิจสังคม



แผนภาพที่ 5.1 แสดงผลความแตกต่างในปัจจัยทั้ง 7 ด้านของวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ของพรรคการเมืองไทย(ต่อ)

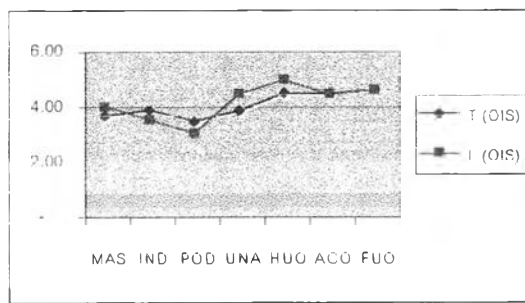
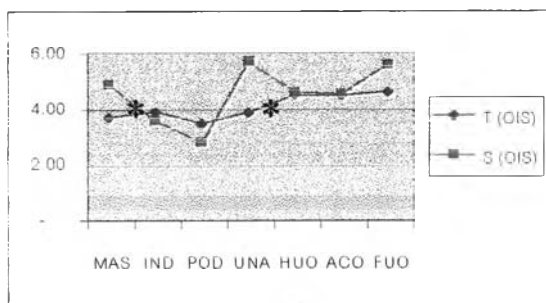
ภาพที่ 5.1 ฉ พรรคความหวังใหม่กับพรรคเสรีธรรม

ภาพที่ 5.1 ญ พรรคชาติไทยกับพรรคชาติพัฒนา



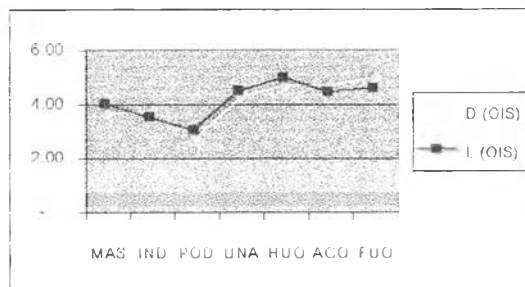
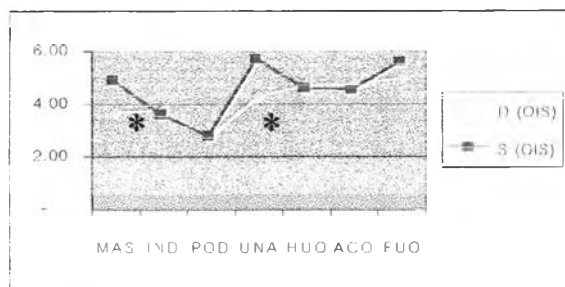
ภาพที่ 5.1 ฎ พรรคชาติไทยกับพรรคกิจสังคม

ภาพที่ 5.1 ฏ พรรคชาติไทยกับพรรคเสรีธรรม

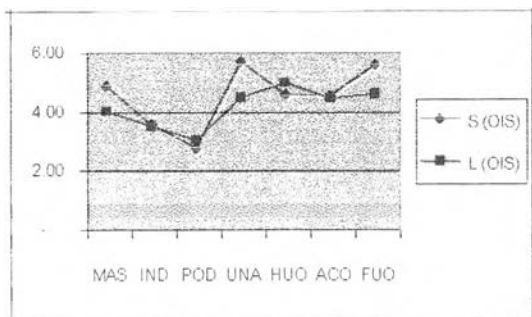


ภาพที่ 5.1 ฐ พรรคชาติพัฒนากับพรรคกิจสังคม

ภาพที่ 5.1 ซ พรรคชาติพัฒนากับพรรคเสรีธรรม



ภาพที่ 5.1 ฒ พรรคกิจสังคมกับพรรคเสรีธรรม



ส่วนที่ 3. ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ (ois)

ตารางที่ 5.14

แสดงผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในปัจจุบันทั้ง 7 ด้าน จำแนกตามขนาดของพรรค

ปัจจัยที่	ois	ค่าเฉลี่ย			ค่าเฉลี่ยเรียงจาก น้อยไปหามาก	F	Tu		
		ใหญ่	กลาง	เล็ก			ใหญ่-กลาง	ใหญ่-เล็ก	กลาง-เล็ก
1	MAS	3.60	3.83	3.96	ใหญ่ กลาง เล็ก	3.96*	*		
2	IND	3.73	3.76	3.48	เล็ก ใหญ่ กลาง	0.43			
3	POD	3.43	3.32	3.00	เล็ก กลาง ใหญ่	0.63			
4	UND	5.06	4.34	4.44	กลาง เล็ก ใหญ่	7.89***	*		
5	HUO	5.07	4.66	4.92	กลาง เล็ก ใหญ่	3.13*	*		
6	ACO	4.57	4.59	4.42	เล็ก ใหญ่ กลาง	0.85			
7	FUO	5.64	4.92	4.56	เล็ก กลาง ใหญ่	7.24**		*	

\* P < .05

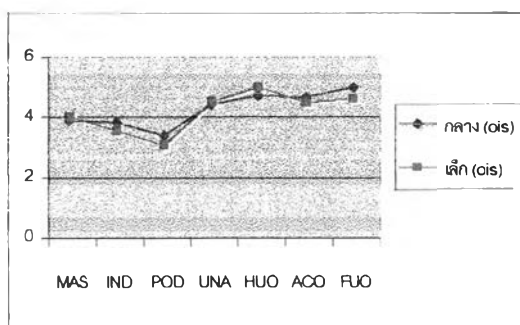
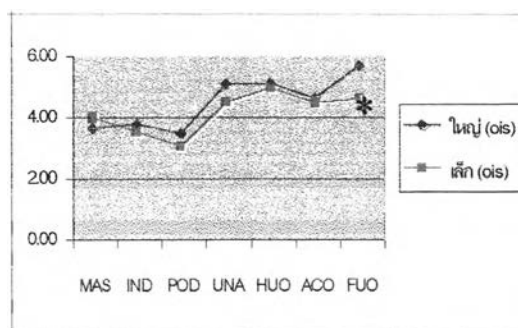
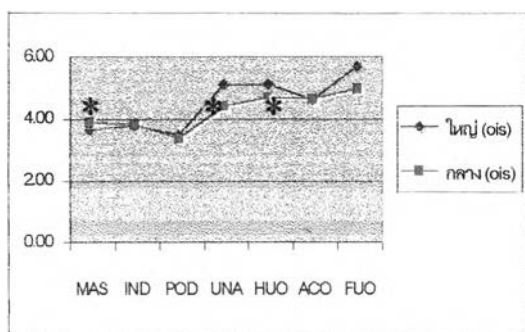
\*\* P < .01

\*\*\* P < .001

หมายเหตุ : ใหญ่ คือ พรรคขนาดใหญ่ (พรรคประชาธิปัตย์ และ พรรคความหวังใหม่)

กลาง คือ พรรคขนาดกลาง (พรรคชาติไทย พรรคชาติพัฒนา และ พรรคกิจสังคม)

เล็ก คือ พรรคขนาดเล็ก (พรรคเสรีธรรม)



## ตอนที่ 2

### การเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะที่เป็นอยู่ของวัฒนธรรมองค์การระหว่างพรรคการเมือง

จากตารางที่ 11 แสดงผลการหาความแตกต่างในปัจจุบันแต่ละด้านของลักษณะที่เป็นอยู่ของวัฒนธรรมองค์การระหว่างพรรคการเมือง พบว่ามีห้าปัจจัยที่ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ

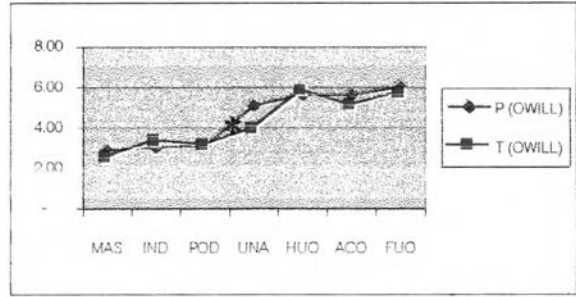
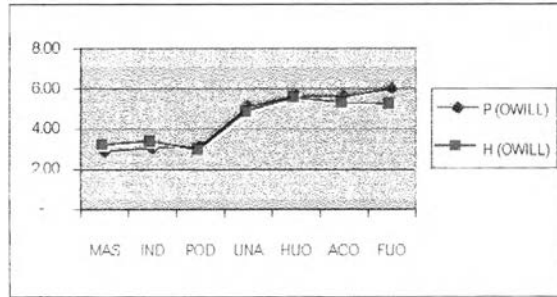
- 1.1. ลักษณะความเป็นเพศชาย พบว่ามี 4 คู่ที่แตกต่างกัน คือ
  - 1.1.1. พรรคกิจสังคม ( $\bar{X}=4.83$ ) มีมากกว่าพรรคความหวังใหม่ ( $\bar{X}=3.67$ )
  - 1.1.2. พรรคกิจสังคม ( $\bar{X}=4.83$ ) มีมากกว่าพรรคชาติพัฒนา ( $\bar{X}=3.66$ )
  - 1.1.3. พรรคกิจสังคม ( $\bar{X}=4.83$ ) มีมากกว่าพรรคชาติไทย ( $\bar{X}=3.62$ )
  - 1.1.4. พรรคกิจสังคม ( $\bar{X}=4.83$ ) มีมากกว่าพรรคประชาธิปัตย์ ( $\bar{X}=3.53$ )
- 1.2. ลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่าคู่ที่แตกต่างกันนั้น ไม่อยู่ในกลุ่มที่สนใจศึกษา
- 1.3. ลักษณะการใช้อำนาจ พบว่าคู่ที่แตกต่างกันนั้น ไม่อยู่ในกลุ่มที่สนใจศึกษา
- 1.4. ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน พบว่ามี 6 คู่ที่แตกต่างกัน คือ
  - 1.4.1. พรรคประชาธิปัตย์ ( $\bar{X}=5.46$ ) มีมากกว่าพรรคความหวังใหม่ ( $\bar{X}=4.72$ )
  - 1.4.2. พรรคประชาธิปัตย์ ( $\bar{X}=5.46$ ) มีมากกว่าพรรคชาติไทย ( $\bar{X}=3.80$ )
  - 1.4.3. พรรคประชาธิปัตย์ ( $\bar{X}=5.46$ ) มีมากกว่าพรรคชาติพัฒนา ( $\bar{X}=4.29$ )
  - 1.4.4. พรรคความหวังใหม่ ( $\bar{X}=4.72$ ) มีมากกว่าพรรคชาติไทย ( $\bar{X}=3.80$ )
  - 1.4.5. พรรคกิจสังคม ( $\bar{X}=5.67$ ) มีมากกว่าพรรคชาติไทย ( $\bar{X}=3.80$ )
  - 1.4.6. พรรคกิจสังคม ( $\bar{X}=5.67$ ) มีมากกว่าพรรคชาติพัฒนา ( $\bar{X}=4.29$ )
- 1.5. ลักษณะเน้นอนาคต พบว่ามี 1 คู่ที่แตกต่างกัน คือ พรรคประชาธิปัตย์ ( $\bar{X}=5.91$ ) มีมากกว่าพรรคชาติไทย ( $\bar{X}=4.57$ )

จากผลสรุปข้างต้น (ห้าในเจ็ด) แสดงให้เห็นว่า ลักษณะที่เป็นอยู่ของวัฒนธรรมองค์การของพรรคการเมืองมีความแตกต่างกัน

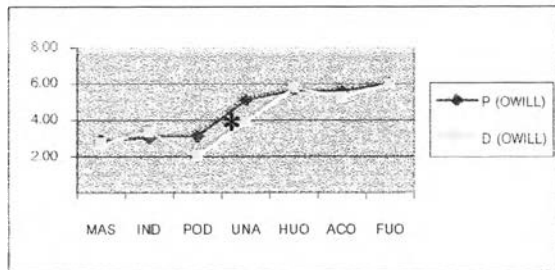




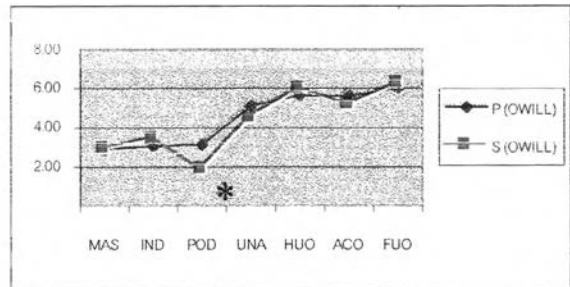
แผนภาพที่ 5.2 แสดงผลความแตกต่างในปัจจัยทั้ง 7 ด้านของวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นของพรรคการเมือง  
 ภาพที่ 5.2 ก พรรคประชาธิปไตยกับพรรคความหวังใหม่ ภาพที่ 5.2 ข พรรคประชาธิปไตยกับพรรคชาติไทย



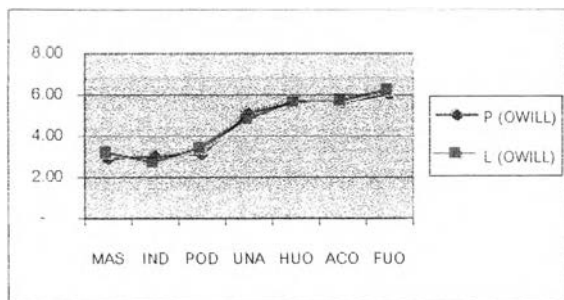
ภาพที่ 5.2 ค พรรคประชาธิปไตยกับพรรคชาติพัฒนา



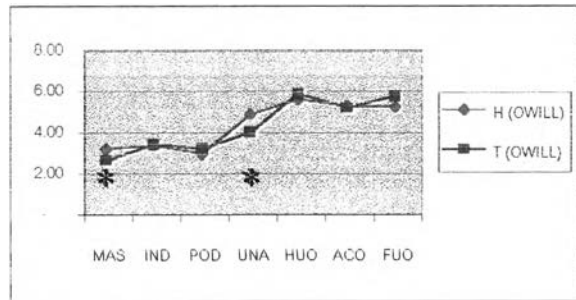
ภาพที่ 5.2 ง พรรคประชาธิปไตยกับพรรคกิจสังคม



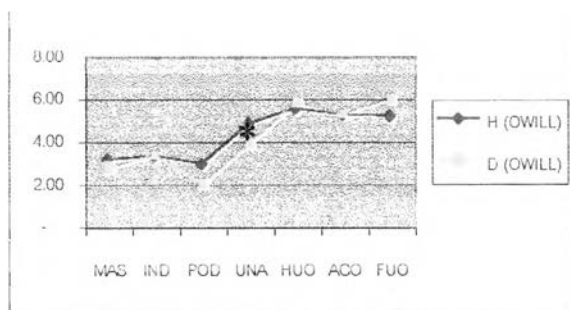
ภาพที่ 5.2 จ พรรคประชาธิปไตยกับพรรคเสรีธรรม



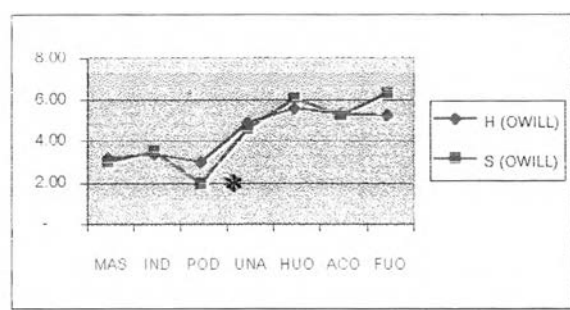
ภาพที่ 5.2 ฉ พรรคความหวังใหม่กับพรรคชาติไทย



ภาพที่ 5.2 ช พรรคความหวังใหม่กับพรรคชาติพัฒนา



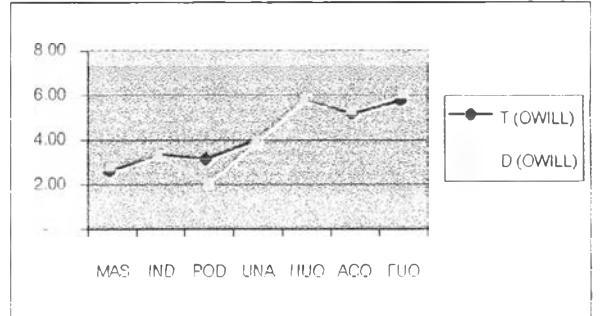
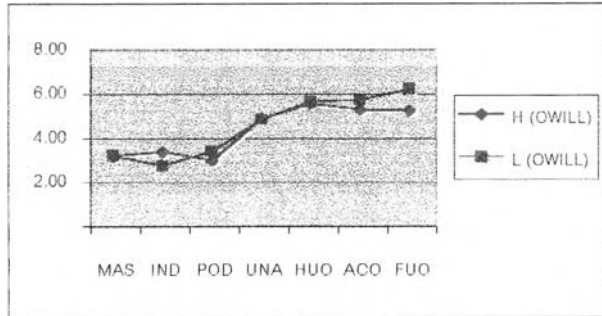
ภาพที่ 5.2 ซ พรรคความหวังใหม่กับพรรคกิจสังคม



แผนภาพที่ 5.2 แสดงผลความแตกต่างในปัจจุบันทั้ง 7 ด้านของวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นของพรรคการเมือง(ต่อ)

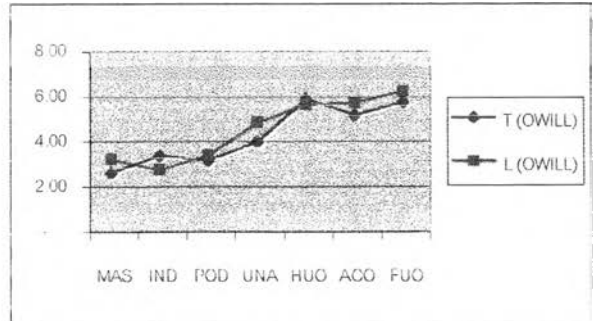
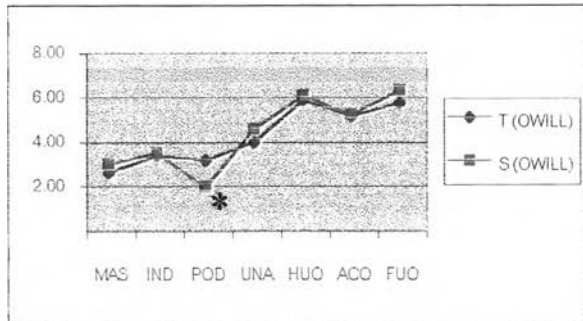
ภาพที่ 5.2 ฉ พรรคความหวังใหม่กับพรรคเสรีธรรม

ภาพที่ 5.2 ญ พรรคชาติไทยกับพรรคชาติพัฒนา



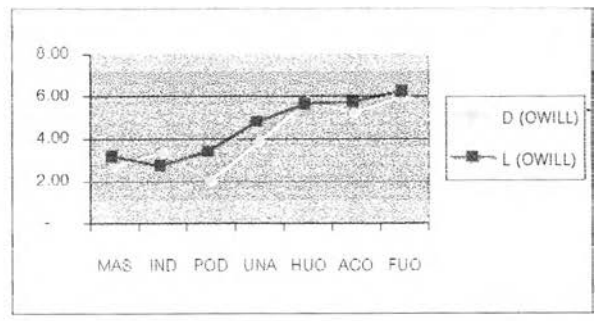
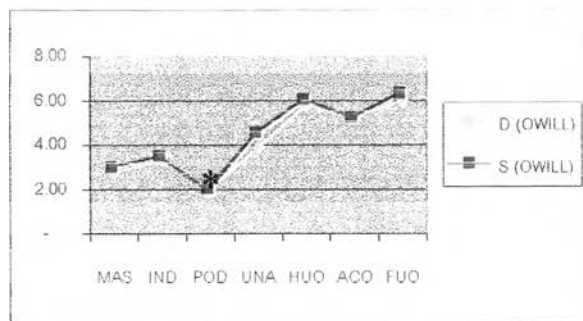
ภาพที่ 5.2 ฎ พรรคชาติไทยกับพรรคกิจสังคม

ภาพที่ 5.2 ฏ พรรคชาติไทยกับพรรคเสรีธรรม

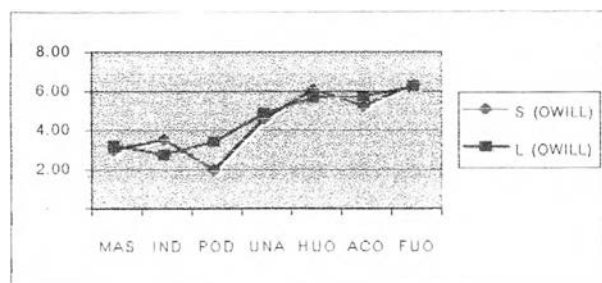


ภาพที่ 5.2 ฐ พรรคชาติพัฒนากับพรรคกิจสังคม

ภาพที่ 4.2 ซ พรรคชาติพัฒนากับพรรคเสรีธรรม



ภาพที่ 5.2 ฉ พรรคกิจสังคมกับพรรคเสรีธรรม



ส่วนที่ 3. ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็น (owill)

ตารางที่ 5.16

แสดงผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในปัจจุบันทั้ง 7 ด้านจำแนกตามขนาดของพรรค

ปัจจัยที่	Ois	ค่าเฉลี่ย			ค่าเฉลี่ยเรียงจาก น้อยไปหามาก	F	Tu		
		ใหญ่	กลาง	เล็ก			ใหญ่-กลาง	ใหญ่-เล็ก	กลาง-เล็ก
1	MAS	3.00	2.70	3.13	กลาง เล็ก ใหญ่	4.23*	*		
2	IND	3.18	3.34	2.67	เล็ก ใหญ่ กลาง	3.99*			*
3	POD	3.00	2.88	3.33	กลาง ใหญ่ เล็ก	0.83			
4	UND	4.94	4.00	4.75	กลาง เล็ก ใหญ่	18.48***	*		
5	HUO	5.57	5.84	5.58	ใหญ่ เล็ก กลาง	2.15			
6	ACO	5.41	5.19	5.67	กลาง ใหญ่ เล็ก	1.46			
7	FUO	5.91	5.93	6.17	ใหญ่ กลาง เล็ก	1.75		*	

\* P < .05

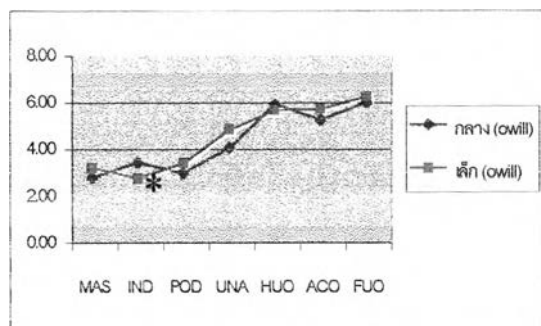
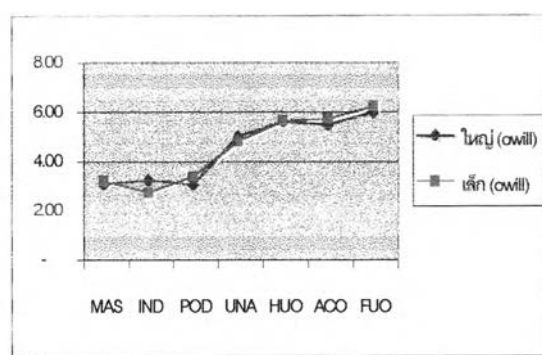
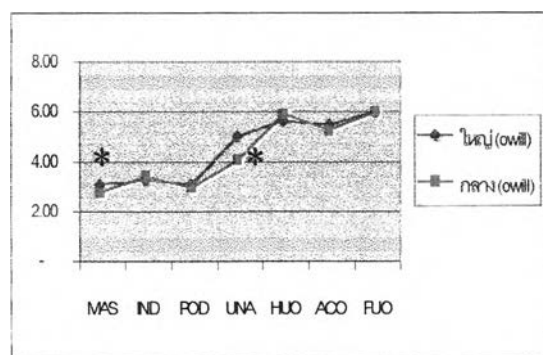
\*\* P < .01

\*\*\* P < .001

หมายเหตุ : ใหญ่ คือ พรรคขนาดใหญ่ (พรรคประชาธิปัตย์ และ พรรคความหวังใหม่)

กลาง คือ พรรคขนาดกลาง (พรรคชาติไทย พรรคชาติพัฒนา และ พรรคกิจสังคม)

เล็ก คือ พรรคขนาดเล็ก (พรรคเสรีธรรม)



### การเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะที่ควรเป็นของวัฒนธรรมองค์การระหว่างพรรคการเมือง

จากตารางที่ 12 แสดงผลการหาความแตกต่างในปัจจัยแต่ละด้านของลักษณะที่ควรเป็นของวัฒนธรรมองค์การระหว่างพรรคการเมือง พบว่ามีสี่ปัจจัยที่ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ

- 2.1. ลักษณะความเป็นเพศชาย พบว่ามี 1 คู่ที่แตกต่างกัน คือ พรรคประชาธิปัตย์ ( $\bar{X}=2.88$ ) มีมากกว่าพรรคชาติไทย ( $\bar{X}=2.55$ )
  - 2.1. ลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่าคู่ที่แตกต่างกันนั้นไม่อยู่ในกลุ่มที่สนใจศึกษา
  - 2.2. ลักษณะการใช้อำนาจ พบว่ามี 4 คู่ที่แตกต่างกัน คือ
    - 2.2.1. พรรคประชาธิปัตย์ ( $\bar{X}=3.12$ ) มีมากกว่าพรรคกิจสังคม ( $\bar{X}=1.90$ )
    - 2.2.2. พรรคชาติไทย ( $\bar{X}=3.11$ ) มีมากกว่าพรรคกิจสังคม ( $\bar{X}=1.90$ )
    - 2.2.3. พรรคความหวังใหม่ ( $\bar{X}=2.90$ ) มีมากกว่าพรรคกิจสังคม ( $\bar{X}=1.90$ )
    - 2.2.4. พรรคชาติพัฒนา ( $\bar{X}=2.04$ ) มีมากกว่าพรรคกิจสังคม ( $\bar{X}=1.90$ )
  - 2.3. ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน
    - 2.3.1. พรรคประชาธิปัตย์ ( $\bar{X}=5.10$ ) มีมากกว่าพรรคชาติไทย ( $\bar{X}=3.91$ )
    - 2.3.2. พรรคประชาธิปัตย์ ( $\bar{X}=5.10$ ) มีมากกว่าพรรคชาติพัฒนา ( $\bar{X}=3.90$ )
    - 2.3.3. พรรคความหวังใหม่ ( $\bar{X}=4.82$ ) มีมากกว่าพรรคชาติไทย ( $\bar{X}=3.91$ )
    - 2.3.4. พรรคความหวังใหม่ ( $\bar{X}=4.82$ ) มีมากกว่าพรรคชาติพัฒนา ( $\bar{X}=3.90$ )

จากผลสรุปข้างต้น (สีใน الجد) แสดงให้เห็นว่า ลักษณะที่ควรเป็นของวัฒนธรรม องค์การของพรรคการเมืองมีความแตกต่างกัน

ดังนั้น จากผลสรุปทั้ง 2 ส่วนส่วนใหญ่ สอดคล้องกับสมมติฐาน จึงยอมรับสมมติฐาน คือ ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของแต่ละพรรคการเมืองมีความแตกต่างกัน

### ตอนที่ 3

#### วิเคราะห์ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การทั้ง 7 ด้าน

ในการศึกษาวัฒนธรรมองค์การพรรคการเมืองไทย มีปัจจัยหลายประการที่เป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรมองค์การ ประการแรก เป็นปัจจัยลักษณะการใช้อำนาจ คือ การศึกษาถึงการแสดงออกของสมาชิกในพรรคมีลำดับชั้นในการบริหาร มีความแตกต่างในอำนาจหน้าที่และการตัดสินใจ ประการที่สอง เป็นปัจจัยลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน คือ การศึกษาเกี่ยวกับการที่สมาชิกพยายามหลีกเลี่ยงต่อความรู้สึกบีบคั้นต่อสิ่งที่ไม่แน่นอนหรือสิ่งที่เคลือบแคลง โดยนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้และสิ่งที่ได้เคยประสบความสำเร็จในอดีตมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับตน ประการที่สาม เป็นปัจจัยลักษณะความเป็นเพศชาย ซึ่งแสดงออกโดยการที่สมาชิกในพรรคมีความกระตือรือร้น มีการแข่งขัน มีการแสวงหาหนทางที่นำไปสู่ความสำเร็จเป็นประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานและมีการกีดกันทางเพศสำหรับตำแหน่งระดับสูง ประการที่สี่ เป็นปัจจัยลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคล คือ การที่สมาชิกในองค์การแต่ละพรรคการเมืองนิยมการทำงานเฉพาะตนเองอย่างเป็นอิสระ มีการชิงดีชิงเด่นระหว่างบุคคล มีการแข่งขันกันที่จะได้ตำแหน่งต่างๆ ในพรรคไม่มีการสังสรรค์สมาคมระหว่างสมาชิกพรรค ประการที่ห้า เป็นปัจจัยลักษณะเน้นความสำเร็จ คือ การที่สมาชิกในพรรคสนับสนุนผู้ที่มีการทำงานเป็นเลิศ เน้นผลงานและการกระทำ ประการที่หกเป็นปัจจัยลักษณะเน้นอนาคต คือ การที่สมาชิกในพรรคสนับสนุนผู้ที่มุ่งอนาคต มองการณ์ไกล มีการวางแผนการเตรียมการทุกอย่างสำหรับอนาคต และประการสุดท้ายเป็นปัจจัยลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม คือ การที่สมาชิกพรรคการเมืองสนับสนุนผู้ที่มีความสุภาพอ่อนโยน มีเมตตากรุณาและมีมนุษยสัมพันธ์ต่อผู้อื่น

#### 1. ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การในลักษณะการใช้อำนาจ

ในการทำความเข้าใจถึงวัฒนธรรมองค์การของพรรคการเมืองไทย พื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ ความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจที่ปรากฏในพรรคการเมืองนั้นๆ ว่ามีลักษณะอย่างไร ในเบื้องต้นนั้นการเกิดขึ้นของวัฒนธรรมองค์การของพรรคการเมืองแต่ละพรรค ย่อมมีปัจจัยที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์การได้หลายประการ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือ วัฒนธรรมสังคมไทย แนวคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์เป็นทางเลือกหนึ่งที่ผู้วิจัยหยิบยกขึ้นมาอธิบายโครงสร้างของสังคมไทย แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นความจริงข้อหนึ่งว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่มีการกำหนดสถานภาพของบุคคลลดหลั่นจากบนลงมาสู่ล่าง นั่นคือ

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีโครงสร้างที่เน้นความแตกต่างระหว่างตำแหน่งซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่มีตำแหน่งสูงกว่าและผู้รับอุปถัมภ์ที่มีตำแหน่งต่ำกว่า<sup>3</sup> นั้นหมายความว่าวัฒนธรรมสังคมไทยมีความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจปรากฏอยู่ ลักษณะดังกล่าว อัมพร วัจนจรรวมศักดิ์<sup>4</sup> ได้อธิบายว่า การประพฤติปฏิบัติใดๆ ในองค์การหรือพรรคการเมืองหรือหน่วยงานต่างๆ สืบเนื่องจากสิ่งที่เขาได้รับการอบรมหรือเรียนรู้มาจากสังคมนั่นเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เมื่อสมาชิกเข้ามาอยู่ในองค์การหรือพรรคการเมือง สมาชิกเหล่านี้ย่อมจะนำเอาความรู้ ทักษะ ค่านิยมต่างๆ ที่ได้รับการอบรมเรียนรู้จากวัฒนธรรมสังคมของเขามาปรับร่วมเข้ากับทั้งของสมาชิกคนอื่นๆ และกฎเกณฑ์ต่างๆ ในองค์การหรือหน่วยงานที่เขาเข้าไปเป็นสมาชิก ลักษณะดังกล่าวความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจได้เข้ามามีบทบาทต่อสมาชิกในองค์การหรือพรรคการเมืองนั้นๆ ด้วย

ตามแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยกำหนดเป็นประเด็นหนึ่งของการสร้างความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองโดยสามารถเข้าใจวัฒนธรรมภายในองค์การพรรคที่เป็นอยู่ว่ามีลักษณะอย่างไร และที่ควรเป็นมีลักษณะอย่างไร ดังนี้

ตารางที่ 5.17 : แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการใช้อำนาจในพรรคการเมืองต่างๆ

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย						F	T <sub>ij</sub>														
	ป.ช.ป. (P)	ควม (H)	ช.ท. (T)	จ.พ.น. (D)	ก.ล. (S)	ส.ธ. (L)		P	P	P	P	P	H	H	H	H	T	T	T	D	D	S
ลักษณะการใช้ อำนาจที่เป็นอยู่	3.58	3.30	3.42	2.67	2.72	3.00	3.13*															
ลักษณะการใช้ อำนาจที่ควรเป็น	3.12	2.90	3.11	2.04	1.90	3.33	4.32**															

\* P < .05      \*\* P < .01      \*\*\* P < .001

อดิสรณ์ พิพัฒน์. "โครงสร้างสังคมไทยและปัญหาเกี่ยวกับเกษตรกรรมในการพัฒนา," เอกสารประกอบการอภิปรายทางวิชาการเรื่องระบบอุปถัมภ์กับการวิเคราะห์สังคมการเมืองและเศรษฐกิจไทย ความเป็นไปได้และข้อจำกัด เสนอที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีนาคม 2525. (เอกสารไม่มีพิมพ์เผยแพร่)

<sup>3</sup> อัมพร วัจนจรรวมศักดิ์. บทสำรวจเกี่ยวกับวัฒนธรรมในองค์การและการจัดการ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คณะรัฐศาสตร์, พ.ศ. 2535), หน้า 21.

การเปรียบเทียบลักษณะการใช้อำนาจที่ปรากฏในพรรคการเมืองต่างๆ พบว่าพรรคการเมืองมีลักษณะการใช้อำนาจในวัฒนธรรมที่เป็นอยู่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า  $F = 3.13$ ,  $\text{prob} = 0.05$ ) และลักษณะการใช้อำนาจในวัฒนธรรมที่ควรเป็นมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า  $F = 4.32$ ,  $\text{prob} = 0.01$ ) นอกจากนี้ลักษณะการใช้อำนาจในวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นยังมีความแตกต่างกันเป็นรายคู่ของพรรคการเมืองต่างๆ คือ พรรคเสรีธรรมมีลักษณะการใช้อำนาจมากกว่าพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย พรรคความหวังใหม่ และพรรคชาติพัฒนา ตามลำดับ ในขณะที่ลักษณะการใช้อำนาจในวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ กลับไม่ปรากฏความแตกต่างในเชิงอำนาจในรายคู่ที่ใช้ศึกษา

ความแตกต่างในลักษณะการใช้อำนาจที่ปรากฏในพรรคการเมืองต่างๆ เป็นปัจจัยหนึ่งทางวัฒนธรรมองค์การชี้ให้เห็นว่าพรรคการเมืองต่างๆ มีระดับความเป็นสถาบันทางการเมืองที่แตกต่างกัน โดยมีลักษณะการใช้อำนาจปรากฏอยู่ในโครงสร้างทางอำนาจของแต่ละพรรคการเมือง ซึ่งเขาวงกต ไตรมาศ ได้กล่าวสรุปไว้ว่า

โครงสร้างทางอำนาจของพรรคการเมืองไทย ส่วนใหญ่มีแบบแผนอันเดียวกันเกือบทุกพรรค และทุกยุคสมัยต่อเนื่องกันจนเป็นลักษณะร่วมของแบบแผนทางประเพณีปฏิบัติ คือ อำนาจจะรวมศูนย์อยู่ในตำแหน่งหลักๆ 3 กลุ่ม คือ หัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค และกรรมการบริหารพรรค โดยลักษณะของอำนาจมักจะลดหลั่นตามตำแหน่งด้วย คือ หัวหน้าพรรคจะมีอำนาจค่อนข้างสูงแบบเบ็ดเสร็จโดยเฉพาะในอดีตการเกิด การดำรงอยู่และการสิ้นสลายของพรรคผูกพันอยู่กับหัวหน้าพรรคอย่างสิ้นเชิง แม้ในปัจจุบันก็ยังเห็นได้ว่าหัวหน้าพรรคจะเป็นศูนย์รวมอำนาจทั้งในฐานะผู้ริเริ่มก่อตั้งและรวบรวมสมัครพรรคพวกส่วนใหญ่หรือกลุ่มใหญ่ของพรรคไว้ พรรคการเมืองส่วนใหญ่จึงมีหัวหน้าพรรคคนเดิมดำรงตำแหน่งอยู่เป็นเวลานานเกือบจะตลอดชั่วอายุของพรรค หากจะมีการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนทางอำนาจบ้าง ก็จะเป็นการสืบทอดกันภายในกลุ่มเดียวกันหรือกลุ่มบริหารพรรคด้วยตนเอง ขณะเดียวกันหากจะมีการดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง ในลักษณะที่เรียกว่าตำแหน่งควบไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีควบกับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสำคัญ หรือตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีกับตำแหน่งรัฐมนตรีบางกระทรวง มักจะเป็นการผูกขาดของหัวหน้าพรรคแกนนำหรือพรรคร่วมรัฐบาลด้วยตนเอง ซึ่งเป็นแบบแผนทางประเพณีปฏิบัติที่สืบทอดต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หัวหน้าพรรคที่เป็นแกนนำรัฐบาลจะยังมีสถานะทางอำนาจสูงเด่นเหนือหัวหน้าพรรคปกติทั่วไปด้วย

นอกจากนี้ ในส่วนของกลุ่มแกนนำในคณะกรรมการบริหารพรรคเองก็จะเป็นกลุ่มอำนาจที่มีบทบาทสำคัญในการครอบงำทั้งทางนโยบายและการจัดสรรตำแหน่งสำคัญทางการเมืองร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาคัดเลือกบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีในคณะรัฐบาล ดังนั้น เมื่อมีการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคก็มักจะมีการแข่งขันต่อสู้และจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มบุคคลเดิมหรือหากจะมีการเปลี่ยนแปลงก็มักจะเป็นไปตามความต้องการของกลุ่มอำนาจเดิม

ลักษณะทางอำนาจของพรรคการเมืองไทย แม้จะมีความเหมาะสมกับองค์การแบบอนุรักษแต่ก็เป็นอุปสรรคและขัดแย้งกับลักษณะทางธรรมชาติขององค์การที่มีพลวัต (dynamic) เนื่องจากเป็นองค์การแบบปิด ไม่มีช่องทางให้มีการเคลื่อนไหวทางอำนาจของสมาชิกภายในองค์การ เกิดภาวะอุดตันของเส้นทางความก้าวหน้า (promotion line) ก่อให้เกิดปัญหาเบี่ยงเบนทางพฤติกรรม โดยเฉพาะปัญหาการเมืองภายในพรรค สร้างฝักฝ่ายของกลุ่มขึ้นมาแข่งขันต่อรองซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาความแตกแยก และการแยกตัวออกไปแสวงหาอำนาจและความก้าวหน้าภายนอก ซึ่งมีทั้งการย้ายพรรคและการออกไปตั้งพรรคใหม่

นอกจากความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจจะปรากฏออกมาในรูปสายอำนาจภายในโครงสร้างของพรรคการเมืองแต่ละพรรคแล้ว ความสัมพันธ์เชิงอำนาจยังปรากฏออกมาในรูปของกลุ่มอำนาจย่อยๆ ภายในหรือกลุ่มย่อยภายในพรรค (factions) กล่าวได้ว่าแทบจะทุกพรรคมีกลุ่มอำนาจย่อยๆ เหล่านี้ซ่อนอยู่ภายในโครงสร้างอำนาจที่เป็นอำนาจแกนหลัก กลุ่มอำนาจย่อยๆ ดังกล่าวมีแบบแผนพฤติกรรมความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ภายในกลุ่ม ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลของวัฒนธรรมสังคมไทยเข้าไปมีผลกระทบกับพฤติกรรมของสมาชิกภายในองค์การหรือพรรคการเมือง ลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดลักษณะสังคมที่เรียกว่า "สังคมที่มีระบบพระเดช-พระคุณ" ในกลุ่มย่อยๆ แต่ละกลุ่มซ้อนกันเป็นวงหลายๆ วง เกิดลักษณะ "บริวาร" รอบตัวผู้นำกลุ่ม นอกจากนี้ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังขยายออกไปนอกองค์การสร้างลักษณะ "แหวดวง" ขึ้นมาเป็นสายโซ่ ลักษณะการเกิดบริวารรอบกลุ่มผู้นำและแหวดวงที่ขยายฐานความสัมพันธ์ไปยังประชาชนในท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารพรรคของผู้นำอำนาจตามโครงสร้างของพรรค (โครงสร้างอำนาจหลัก) เกิดการต่อรองตำแหน่งภายในพรรค ตำแหน่งรัฐมนตรี ทั้งนี้ถ้าการเรียกร้องดังกล่าวไม่ประสบผลสำเร็จ กลุ่มอำนาจย่อยๆ เหล่านี้ก็จะแตกตัวออกไปจากพรรคหรือขึ้นมายึดกุมอำนาจหลักและตั้งตนขึ้นเป็นผู้นำพรรคแทน

เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยในปัจจุบันลักษณะการใช้อำนาจ พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่เดียวกันเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในปัจจุบันลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่าอยู่ในระดับ



ปานกลางเช่นเดียวกัน ลักษณะดังกล่าว ตรงกับนิยามของอัลมอนด์และเวอร์บา ที่เสนอความเห็นเรื่อง Civic culture ว่าเป็นส่วนผสมของทัศนคติ ความเชื่อสองอย่างควบคู่กันไป คือ การเคารพเชื่อฟังหรือยอมรับในอำนาจอย่างหนึ่ง และความเป็นอิสระอย่างมั่นคง อีกอย่างหนึ่ง ลักษณะการยอมรับในอำนาจเทียบได้กับปัจจัยด้านการใช้อำนาจ และความเป็นอิสระเทียบได้กับความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้น Civic culture คือ ลักษณะรวมของปัจจัยทั้งสองด้านในบุคคลคนเดียวกัน คือ ความสามารถที่จะเป็นสมาชิกพรรค (ผู้อยู่ในการปกครอง) และความสามารถในการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในการปกครองที่ดี ซึ่งผลการวิจัยความเป็น Civic culture มักอยู่ในระดับปานกลาง

นอกจากผลการทดสอบในประเด็น "ลักษณะการใช้อำนาจ" แล้วผู้วิจัยยังได้นำข้อมูลจากเอกสารมาอธิบายเพิ่มเติมดังนี้

### พรรคกิจสังคม

แม้ว่าโครงสร้างภายในพรรคกิจสังคมจะประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวนถึง 41 คน คือ หัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค 10 คน เลขาธิการพรรค รองเลขาธิการพรรค 4 คน โฆษกพรรค 1 คน รองโฆษกพรรค 2 คน เทร่บุญญิก 1 คน นายทะเบียน 1 คน และกรรมการบริหารอื่นๆ อีก 20 คน ภายในโครงสร้างอำนาจดังกล่าวดังเช่นในปัจจุบัน (พ.ศ. 2542) ขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการแบ่งเป็นกลุ่มต่างๆ เกิดความขัดแย้งขึ้นมามากมาย ได้แก่ กลุ่มของนายสุวิทย์ คุณกิตติ กลุ่มของนายรักเกียรติ สุขธนะ กลุ่มของนายสมศักดิ์ เทพสุทิน และกลุ่มของนายมนตรี พงษ์พานิช โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นอกจากกลุ่ม ส.ส.ที่สนับสนุนของนายสุวิทย์แล้วกลุ่มของนายสุวิทย์ยังมีฐานสนับสนุนทางอำนาจที่มาจากสมาชิกพรรคจำนวนมากกว่ากลุ่มอื่นๆ และสมาชิกประจำสาขาพรรคก็ให้การสนับสนุน กรณีของการปรับ ครม. รัฐบาลชวน หลีกภัย กลุ่มย่อยๆ ภายในเกิดการแข่งขันช่วงชิงอำนาจการนำกันอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดการขัดแย้งและความแตกแยก ดังนี้

"ในพรรคกิจสังคม การประกาศลาออกจากการเป็นพรรครัฐบาลของกลุ่มนายรักเกียรติ สุขธนะ และกลุ่มนายสมศักดิ์ เทพสุทิน เป็นผลมาจากความขัดแย้งที่เกิดจากการต่อรองอำนาจกันไม่สำเร็จ แรกเริ่มนั้นกลุ่มของนายรักเกียรติ ซึ่งจับมือกับกลุ่มของนายสมศักดิ์ เรียกครองผลักดันให้นายสุวิทย์ คุณกิตติ หัวหน้าพรรคกิจสังคม ลาออกจากตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง (รองนายกฯและรมว. วิทยาศาสตร์) เพื่อเปิดทางให้นายสมศักดิ์ เข้าไปปรับตำแหน่งแทน แต่กลับติดปัญหาจากเงื่อนไขที่โควตาของพรรคล้นเกิน เพราะแม้ว่านายสุวิทย์จะยินยอมลุกออกจากตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งก็ตามที แต่

โควต้าจำนวนคนยังล้นอยู่เช่นเดิม หากนายสมศักดิ์เข้ามา ผลของความขัดแย้งทางอำนาจดังกล่าว มีผลทำให้พรรคกิจสังคมได้กลายเป็นพรรคขนาดเล็กลง เพราะกลุ่มต่างๆ ภายในไม่สามารถรวมตัวกันได้ อย่างเป็นเอกภาพ กลุ่มบางกลุ่มกำลังย้ายตัวออกไปร่วมกับพรรคการเมืองอื่น<sup>5</sup>

### พรรคชาติพัฒนา

แม้ว่าโครงสร้างอำนาจภายในของพรรคชาติพัฒนา คือ คณะผู้บริหารพรรคที่มีจำนวน 11 คน ประกอบด้วย นายกร ทัพพะรังสี หัวหน้าพรรค นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ เลขาธิการพรรค นายประจวบ ไชยสาสน์ ประธานที่ปรึกษาพรรค นายพิทักษ์ อินทวิทยานันท์ นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ นายประวิชรรัตนเพียร รองหัวหน้าพรรค นายรุ่งโรจน์ รัทวงษ์ นางรัตนา จงสุทนามณี นายอิทธิ ศิริลัทธยากร นายประพาส ลิ้มประพันธ์ และนายมรรณพ เดชวิทักษ์<sup>6</sup> แต่ในความเป็นจริงผู้ที่มีอำนาจที่แท้จริงคือ หัวหน้าพรรค (กร ทัพพะรังสี) และเลขาธิการพรรค (สุวัจน์ ลิปตพัลลภ) และภายในบุคคลทั้งสองดังกล่าว ผู้มีอำนาจมากที่สุดกลับตกไปอยู่ที่ตัวเลขาธิการพรรค<sup>7</sup> เช่น การปรับ ครม. รัฐบาลชวน หลีกภัย ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2542 กรณีของนายประจวบ ไชยสาสน์ ซึ่งมีข่าวว่าจะไปเป็นหัวหน้าพรรคเสรีธรรม ซึ่งได้รับการต่อต้านจากนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ โดยให้นายประจวบลาออกจาก รมว. ทบวงมหาวิทยาลัย แล้วคืนตำแหน่ง รมต. ให้กับพรรค ผลของการปรับ ครม. ได้ชี้ให้เห็นว่า นายสุวัจน์ คือผู้มีอำนาจเด็ดขาดในพรรคชาติพัฒนาแต่เพียงผู้เดียว เขาสามารถโค่นนายพิทักษ์ อินทวิทยานันท์ กับนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ ซึ่งถือว่าเป็นคณะผู้บริหารสายนายกรลงอย่างราบคาบ ในขณะที่นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ ก็ได้ออกมาโจมตีการบริหารงานภายในพรรคโดยบุคคลเพียงไม่กี่คน “ผมไม่อยากจะคิดว่าเผด็จการเพราะเป็นเรื่องของบุคคลเพียงไม่กี่คน ซึ่งคิดว่ามีอยู่ไม่เกิน 2 คน สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความบั่นทอนระบอบประชาธิปไตย”<sup>8</sup> กรณีของทั้งนายสมพงษ์และนายพิทักษ์ จึงมีรากฐานมาจากการยอมรับไม่ได้ต่อการบริหารงานแบบผูกขาดอำนาจของนายกรกับนายสุวัจน์

“กรณีที่นายประจวบ ไชยสาสน์ ได้ไปหาเสียงที่จังหวัดหนองคาย ซึ่งมีข่าวออกมาว่าจะไปเป็นนายกฯของชาวอีสาน ตลอดจนการที่นายประจวบจะไปเป็นหัวหน้าพรรคเสรีธรรมนั้น ทำให้ความ

<sup>5</sup> “หลังกิจสังคมแตกยับ ปรับ ครม. “ชวน ๒/๒ วุ่นไม่เลิก,” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (27 มิ.ย.-3 ก.ค. 2542) :

8.

<sup>6</sup> “เปิดเสร็จแบบสุวัจน์-กร ความไร้สาระของชาติพัฒนา,” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (25-31 ก.ค. 2542) : 19.

<sup>7</sup> “เมื่อหัวหน้าสุวัจน์ยับเต็มสูบ ‘กร-ประจวบ’ ก็ม้วนเสื่อ,” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (18-24 ก.ค. 2542) : 14.

<sup>8</sup> เปิดเสร็จแบบสุวัจน์ - กร ความไร้สาระของชาติพัฒนา, 19-20.

ขัดแย้งที่มีอยู่เดิมได้ขยายความรุนแรงออกไป แต่เดิมเป็นการประลองกำลังอำนาจระหว่างกลุ่มนายกร และนายประจวบ กับกลุ่มของนายสุวัจน์ จากนั้นไปความขัดแย้งได้ขยายเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนาย ประจวบ นายกร และนายสุวัจน์ นับว่าเป็นศึกชั่วคราวในพรรคชาติพัฒนาได้ระเบิดขึ้นอีกครั้ง แต่ไม่ ใช่ว่าศึกชั่วนายกรนายประจวบ กับชั่วนายสุวัจน์ หากเป็นศึกที่นายกรจะต้องคิดบัญชีกับนายประจวบ"<sup>9</sup>

“การที่นายสุวัจน์หนึ่งเคยด้วยการหันไปเล่นเกมได้น้ำอย่างเสียบๆ นับว่าเป็นเชิงชั้นเขียนเลยที เดียว เพราะการนิ่งเฉยในทางแจ้งแต่ต่อสายกับนายกรในทางลับ ทำให้นายกร หันปลายนอกเข้าหา นายประจวบซึ่งเคยจับมือกันต่อสู้กับนายสุวัจน์ อย่าลืมนะว่าในพรรคชาติพัฒนา หากต่อสู้กันตัวต่อตัวไม่ มีใครสู้อำนาจของนายสุวัจน์ได้เลย ขนาดนายกรกับนายประจวบจับมือกันก็ยังยับยั้งพลังของนายสุวัจน์ ลำบาก เพราะนายสุวัจน์เข้ายึดกุมการบริหารในพรรคเอาไว้แทบทั้งหมดแล้วนั่นเอง”<sup>10</sup>

### พรรคชาติไทย

โครงสร้างอำนาจภายในพรรคชาติไทยแม้ว่าอำนาจจะอยู่ที่คณะกรรมการบริหารพรรค แต่ใน ความเป็นจริงอำนาจกลับตกอยู่กับหัวหน้าพรรคเพียงผู้เดียว แม้ว่าในช่วงหลังพรรคชาติไทยจะผลักดัน คนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทในพรรคมากขึ้น เพื่อใช้เป็นจุดขายในการสร้างพรรคขึ้นใหม่ แต่หัวหน้า พรรคก็ยังคงเดิม คือ นายบรรหาร ศิลปอาชา ภาพลักษณ์ของนายบรรหารที่ไม่สามารถจะสลัดออกไป ให้พ้นตัวก็คือ ภาพการบริหารงานแต่เพียงผู้เดียว โดยไม่ยอมถ่ายโอนอำนาจที่แท้จริงให้กับคนกลุ่ม หนึ่งกลุ่มใด แม้แต่กลุ่มคนรุ่นใหม่ภายในพรรคก็ยังคงขึ้นตรงต่อความเชื่อของนายบรรหาร พรรค ชาติไทยถูกนายบรรหารกุมอำนาจไว้แบบเบ็ดเสร็จ ในขณะที่ตำแหน่งเลขาธิการของนายปองพล อติเรกสาร กลับไม่มีอำนาจในการต่อรองใดๆ ทั้งสิ้น ช่วงแรกของการจัดตั้งรัฐบาล ชวน หลีกภัย (พ.ศ. 2541-2542) นายปองพล ได้รับตำแหน่ง รมว.เกษตรฯ แต่ ส.ส. ถูกลูกกลุ่มที่นายบรรหารส่งเข้า ไปดูแลงานภายในกระทรวงแทนคือนายวิรัช รัตนเศรษฐ รมช.เกษตรฯ<sup>11</sup>

<sup>9</sup> “ฝนเสรีธรรมตกที่หนองคาย ชีมูลไหลเข้าชาติพัฒนา สาเหตุ “กร” เช็กบิล “อิต์จวบ”,” สยามรัฐสัปดาห์ วิจารณ์ (12-18 กันยายน 2542) : 17.

<sup>10</sup> เรื่องเดียวกัน : 17.

<sup>11</sup> ““ปลาไหล” ในอุ้งมือบรรหาร : หลงจู่หรือผู้ใหญ่ ไม่มีอะไรแตกต่าง,” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (23-29 พ. ค. 2542) : 17.

ภาพความเป็นตัวตนของนายบรรหารที่สะท้อนออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนก็คือ นายบรรหารไม่เคยไว้ใจใคร โดยเฉพาะในงานทางการเมือง กระทั่งถึงกับมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ตามมาอย่างต่อเนื่องว่า นายบรรหารมีสไตล์การทำงานแบบล้วงลูก ไม่ว่าจะรัฐมนตรีของพรรคใดเข้าไปควบคุมกระทรวงใด นายบรรหารจะต้องติดตามเข้าไปดูและอยู่เสมอ แม้จะไม่ถึงกับนำตัวเข้าไปแต่อย่างน้อยที่สุดจะต้องมีตัวแทนเข้าไปมีส่วนร่วมรับรู้เห็นด้วย กรณีของนายปองพลเป็นเพียงกรณีศึกษาแบบปกติเท่านั้น เพราะกรณีศึกษาที่ชัดเจนที่สุด คือ ปัญหาการล้วงลูกที่เกิดขึ้นภายในกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งนายชุมพล ศิลปอาชา น้องชายในสายเลือดของนายบรรหารเคยรับผิดชอบดูแลเป็นเจ้ากระทรวง<sup>12</sup>

นายบรรหารกลายเป็นนักการเมืองที่มีภาพลักษณ์ติดตัวอยู่ถึง 2 ภาพ คือ ภาพของพ่อค้า นักธุรกิจ และนักการเมือง และยังสามารถควบคุมอำนาจบริหารงานภายในพรรคได้แบบเบ็ดเสร็จ เปรียบไปจึงไม่ผิดแผกไปจากความหมายที่ว่า นายบรรหารสามารถชี้นำวงการภายในพรรคได้ทุกเรื่องและยังรวมไปถึงการปรับคณะรัฐมนตรีของพรรคที่ผ่านมาด้วย

"การปรับ ครม. ในครั้งนี้ พรรคชาติไทยมีมติมอบอำนาจให้กับผู้บริหารพรรค 3 คน คือ นายบรรหาร ศิลปอาชา นายปองพล อติเรกสาร และนายประภัตร โพธสุธน เป็นผู้พิจารณาตัดสินใจว่าการปรับ ครม. ของพรรคจะเป็นไปในทิศทางใด อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติแล้วนายปองพลและนายประภัตร กลับไม่มีส่วนร่วมใดๆ ในการปรับ ครม. ของพรรคด้วยแนวทางและนโยบายทั้งหมดถูกสั่งการโดยตรงมาจากนายบรรหารแต่เพียงผู้เดียว"<sup>13</sup>

### พรรคความหวังใหม่

ความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจภายในพรรคมีลักษณะเหมือนกับพรรคการเมืองอื่นๆ ข้างต้น มีกลุ่มย่อยๆ ภายในพรรคที่มุ่งประลองกำลังอำนาจซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มต่างๆ กรณีปลดนายเสนาะ เทียนทอง อันเป็นผลมาจากการลาออกของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ส่งผลให้ตำแหน่งภายในพรรคต้องสลายลงไป รวมทั้งตำแหน่งเลขาธิการพรรคของนายเสนาะ เทียนทอง นับเป็นการปลดออกจากตำแหน่งโดยทางอ้อมด้วย ส่งผลให้กลุ่มวังน้ำเย็นที่มีนายเสนาะเป็นหัวหน้ากลุ่มอาจจะต้องแยกตัว

<sup>12</sup> เรื่องเดียวกัน : 17.

<sup>13</sup> "ครม. ชาติไทย เพื่อลูก (สาว) ปลาไหล" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (18-24 ก.ค. 2542) : 14.

ออกจากพรรคไป นอกจากนี้ ยังมีการประลองกำลังอำนาจกับกลุ่มอื่น เช่น กลุ่มของนายเกียรติชัย ชัยเชาวรัตน์ และอีกหลายกลุ่ม

ถ้าพิจารณาที่โครงสร้างอำนาจ อำนาจการบริหารอยู่ที่หัวหน้าพรรค แม้ว่าหัวหน้าคนเดิมจะลาออกไป ก็ได้รับเลือกตั้งเข้ามาใหม่ทุกครั้งไป ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นการที่กลุ่มแกนนำเจ้าของพรรคยึดอำนาจการบริหารพรรคกลับมาเป็นของกลุ่มตน และมีการนำคนในกลุ่มเจ้าของพรรคเข้าไปมีอำนาจ เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงเลขาธิการพรรคจากนายเสนาะ เทียนทอง มาเป็นนายจาตุรนต์ ฉายแสง เป็นต้น

### พรรคประชาธิปัตย์

โครงสร้างอำนาจของพรรคประชาธิปัตย์จะมีการกระจายอำนาจการบริหารองค์การมากกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ เหตุผลหนึ่งเป็นเพราะพรรคประชาธิปัตย์มีพัฒนาการที่ยาวนาน ผ่านอุปสรรควิกฤติามากมาย 50 กว่าปีที่ผ่านมามีพรรคประชาธิปัตย์มีผู้นำพรรคมาแล้ว 5 คน กับอีก 11 เลขาธิการพรรค บุคคลเหล่านี้เป็นคนสำคัญที่ช่วยวางรากฐานในการบริหารพรรคมาโดยตลอด ทั้งในความต้องการและขาดความต้องการอันเกิดจากการปฏิวัติรัฐประหารและการปฏิรูปในระยะเวลาที่แตกต่างกัน<sup>14</sup>

ปัจจุบันการบริหารงานพรรคไม่ได้ขึ้นอยู่กับอำนาจของคนใดคนหนึ่ง การจัดสรรคณะผู้บริหารพรรคมาจากการเลือกตั้งอย่างมีขั้นตอน โครงสร้างของคณะกรรมการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ มักใช้คณะกรรมการบริหารพรรคเป็นเครื่องมือในการตัดสิน กรณีที่มีข่าวว่ากลุ่มคู่แข่งจะย้ายเข้าพรรคประชาธิปัตย์ หัวหน้าพรรคก็แสดงถึงการยึดหลักการ โดยให้คณะกรรมการบริหารพรรคเป็นผู้พิจารณา และแม้ว่าภายในองค์การพรรคประชาธิปัตย์จะมีกลุ่มย่อยเหมือนกับพรรคการเมืองอื่นๆ แต่กลุ่มย่อยดังกล่าวก็ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งภายใน ทั้งนี้เพราะประสบการณ์ที่ผ่านมายาวนาน ได้กล่อมเกล่าให้กลุ่มต่างๆ ภายในมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ในทัศนะตรงกันข้ามมีความเห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์ก็มีศูนย์อำนาจอยู่เฉพาะคนใดคนหนึ่ง ดังเช่น ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ กล่าวว่าการที่นายชวน หลีกภัย ขึ้นมาเป็นหัวหน้าพรรคและนายกรัฐมนตรื

<sup>14</sup> แกมสุข นุ่มนนท์, "บทสรุปเส้นทางพรรคประชาธิปัตย์ร่วมอุดมการณ์เดียวกัน," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (11-17 เม.ย. 2542) : 15-19.

ได้ก็เพราะการสนับสนุนจาก พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ผู้ที่เชื่อว่าเป็นผู้จัดการรัฐบาลและเป็นผู้มีอำนาจตัวจริงในพรรค

## 2. ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การในลักษณะเน้นความเป็นปัจเจกบุคคล

กมล สมวิเชียร<sup>15</sup> กล่าวว่า สังคมไทยระดับครอบครัวเน้นความมีอิสระมาก ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวกับญาติพี่น้องของไทยมีลักษณะตามสบาย ไม่มีกฎเกณฑ์อะไรที่ตายตัว พฤติกรรมของบุคคลมีลักษณะที่มีความเป็นตัวของตัวเองมากหรือมี "ปัจเจกชนนิยม" กมลได้สรุปว่า "ค่านิยมของคนไทยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นลูกตุ้มที่แกว่งจากปลายสุดด้านหนึ่ง คืออิสระในระดับครอบครัวมายังปลายสุดอีกด้านหนึ่งก็คือ "อำนาจนิยม" ในระดับสังคมและการเมือง คนไทยมีลักษณะทั้งสองนี้ค่อนข้างไปทางขั้วปลายสุด (extremes) คือความเป็นอิสระก็เป็นอิสระอย่างเต็มที่คล้ายๆ กับชอบทำอะไรตามอำเภอใจเป็นเสรีภาพที่ปราศจากความรับผิดชอบ ส่วนอำนาจนิยมนั้นแสดงออกโดยการนิยมยกย่องผู้มีอำนาจ เชื้อพัง เกรงกลัวผู้มีอำนาจอย่างไม่จำกัดขอบเขต ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในประเด็นเรื่องลักษณะการใช้อำนาจข้างต้น

ลักษณะของความรักอิสรภาพหรือลักษณะการเป็นปัจเจกชนที่มากจนเกินไปจะไม่ก่อให้เกิดความผูกพันและความรับผิดชอบต่อ ลักษณะดังกล่าว เมื่อเกิดขึ้นในองค์การทางสังคม โดยเฉพาะพรรคการเมืองก็มักจะทำให้องค์การนั้นไม่มั่นคง จะเห็นได้ว่าประเทศไทยการรวมตัวเป็นพรรคการเมืองก็ตีมักมีลักษณะชั่วคราวและไม่มีประสิทธิภาพ ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยนำมากำหนดในการศึกษาวัฒนธรรมภายในองค์การพรรคการเมืองว่าที่เป็นอยู่มีลักษณะอย่างไร และที่ควรเป็นมีลักษณะอย่างไร ดังนี้

<sup>15</sup> กมล สมวิเชียร, "วัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาทางการเมือง," ในวรรณไวทยากร : รัฐศาสตร์ (พระนคร : โครงการตำราสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2514), หน้า 48-55.

ตาราง 5.18 : แสดงการเปรียบเทียบลักษณะเน้นความเป็นปัจเจกบุคคลในพรรคการเมืองต่างๆ

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย						F	Type														
	ป.ช.ป. (P)	คว.ม. (H)	ช.ท. (T)	ช.พ.น. (D)	ก.ส. (S)	ส.ธ. (L)		P H	P T	P D	P S	P L	H T	H D	H S	H L	T D	T S	T L	D S	D L	S L
ลักษณะเน้น ปัจเจกบุคคลที่ เป็นอยู่	3.56	3.88	3.84	3.77	3.53	3.48	2.41*															
ลักษณะเน้น ปัจเจกบุคคลที่ ควรเป็น	3.04	3.29	3.32	3.32	3.42	2.67	3.03*															

\* P &lt; .05      \*\* P &lt; .01      \*\*\* P &lt; .001

การเปรียบเทียบลักษณะเน้นความเป็นปัจเจกชนในพรรคการเมืองต่างๆ พบว่า พรรคการเมืองมีลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ในลักษณะที่เน้นความเป็นปัจเจกบุคคล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $F = 2.41$ ,  $prob = 0.05$ ) และวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นในลักษณะเน้นความเป็นปัจเจกบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $F = 3.03$ ,  $prob = 0.05$ ) ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า พรรคการเมืองต่างๆ มีปัจจัยด้านนี้แตกต่างกัน ค่าเฉลี่ยโดยรวมของปัจจัยด้านนี้พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยประมาณ 3.00-3.50) ซึ่งข้อที่น่าสังเกตในปัจจัยด้านนี้ คือ จะพบว่าค่าเฉลี่ยในปัจจัยวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่น้อยกว่าวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นแทบทุกพรรค แสดงให้เห็นว่า พรรคการเมืองไม่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านนี้เท่าใดนัก ทั้งนี้เนื่องจากเป็นปัจจัยที่เน้นส่งเสริมให้สมาชิกพรรคคำนึงถึงความสำคัญของตัวเองมากกว่าพรรคหรือองค์การ เป็นวัฒนธรรมที่สมาชิกผูกพันกับพรรคการเมืองอย่างหลวมๆ ถ้ามีปัจจัยด้านนี้มากจะส่งผลให้พรรคการเมืองขาดความเข้มแข็ง มีกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยมากมาย กลุ่มย่อยๆ ดังกล่าวมุ่งทำเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นหลักซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกองค์การไม่ต้องการ ในขณะที่ตรงกันข้ามกับปัจจัยด้านนี้ คือ ลักษณะความเป็นส่วนร่วม หรือ collectivism เป็นวัฒนธรรมที่องค์การคาดหวังมากกว่า

จากที่กล่าวข้างต้น ปัจจัยลักษณะเน้นความเป็นปัจเจกบุคคลจะสัมพันธ์กับการดำรงอยู่ของกลุ่มย่อยๆ หรือกลุ่มฝักฝ่ายที่อยู่ภายใน จึงเป็นประเด็นที่จะนำมาวิเคราะห์ต่อไปดังนี้

## โครงสร้างของกลุ่มฝักฝ่าย

โครงสร้างของกลุ่มฝักฝ่ายมีส่วนสำคัญในการกำหนดความแตกต่างของพรรคการเมือง เนื่องจากพรรคต่างๆ มีการรวมกลุ่มย่อยและบทบาทของกลุ่มย่อยไม่เหมือนกัน บางพรรคกลุ่มย่อยมีผลกระทบทางบวกต่อพรรค ขณะที่บางพรรคกลุ่มย่อยสร้างผลกระทบในทางลบ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นผลทางลบมากกว่าทางบวก พรรคการเมืองในอดีตมักมีประเพณีของการสร้างกลุ่มย่อยเพื่อผลในการสนับสนุนหรือคำจูงใจอำนาจของหัวหน้าพรรคให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น หรือแม้กระทั่งการก่อตั้งขึ้นเป็นพรรคการเมืองอื่นนอกพรรคเดิมเพื่อสนับสนุนตัวบุคคลให้เป็นผู้นำเสียงข้างมากในรัฐบาล ซึ่งอาจจะมองว่าเป็นผลบวกต่อพรรคได้ เนื่องจากช่วยเพิ่มความเข้มแข็งทางอำนาจของผู้นำภายในพรรคหรือภายในรัฐบาล

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันกลุ่มย่อยมักจะมีการขยายบทบาทจนเกินอำนาจควบคุมของผู้นำพรรค หรือผู้นำรัฐบาลและมีผลกระทบในทางลบมากกว่าทางบวก ซึ่งส่วนใหญ่มักจะนำไปสู่ความแตกแยกทั้งภายในพรรคและภายในรัฐบาลด้วย ซึ่งการแยกเป็นกลุ่มย่อยภายในพรรคนั้น ได้มีการพัฒนารูปแบบและบทบาทที่แตกต่างกันตามสถานการณ์ทางการเมือง และเหตุผลของกลุ่มอย่างค่อนข้างหลากหลาย เช่น บางกลุ่มเป็นการรวมตัวของบุคคลที่อยู่นอกศูนย์กลางอำนาจของพรรค บางกลุ่มเป็นการรวมตัวระหว่างบุคคลในศูนย์กลางอำนาจของพรรคด้วยตนเอง หรือมีการเชื่อมโยงกันระหว่างบุคคลทั้งในและนอกฐานอำนาจพรรค หรือกลุ่มที่มีภูมิหลังอ้างอิงเดียวกัน กลุ่มภูมิภาค กลุ่มศาสนา กลุ่มอายุ กลุ่มเก่า-ใหม่ กลุ่มสายญาติ-มิตรและเพื่อนพวก ส่วนบทบาทของกลุ่ม ก็มีการกระจายในหลายบทบาท ทั้งฐานะแกนนำ และฐานะแนวร่วม และบทบาทสำคัญของกลุ่มในปัจจุบัน มักมีเป้าหมายเพื่อการต่อสู้ช่วงชิงผลประโยชน์และอำนาจทางการเมืองเป็นหลัก เช่น การสร้างกลุ่มเพื่อสัดส่วนโควตาของตำแหน่งรัฐมนตรี หรือสร้างกลุ่มเพื่อเพิ่มเติมอำนาจต่อรองของบุคคลที่ไร้อำนาจ หรือการสร้างกลุ่มเพื่อร่วมพันธมิตรทางการเมืองระหว่างพรรค ฯลฯ เป็นต้น

นอกจากนี้ กลุ่มฝักฝ่ายยังมีผลกระทบต่อการบริหารพรรคการเมืองและระบบพรรคการเมือง ทั้งนี้เพราะตัวของนักการเมืองเองไม่สามารถแยกแยะได้ว่าอะไรคือผลประโยชน์ส่วนตัว-ส่วนรวม ผลเสียจะร้ายแรงมากถ้าบุคคลในพรรคหรือในองค์การยึดถือผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ตัวอย่างเช่น กรณีความแตกแยกภายในพรรคประชากรไทย ระหว่างกลุ่มของนายวัฒนา อัศวเหม กับกลุ่มของนายสมิคร สุนทรเวช ทั้งสองฝ่ายต่างมีจุดยืนในการยึดถือแตกต่างกัน ฝ่ายหนึ่งอ้างผลประโยชน์ของชาติคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมตัดสินใจเข้าชื่อสนับสนุนรัฐบาลชวนหลีกภัย (พ.ศ. 2540-2541) ใน



ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งมีความขัดแย้งเป็นการส่วนตัวกับนายชวน หลีกภัย โดยยืนยันว่าจะไม่ร่วมรัฐบาลกับพรรคประชาธิปัตย์อย่างเด็ดขาด ทำให้พรรคเกิดความแตกแยกอย่างรุนแรง

นอกจากผลการทดสอบในประเด็น “ลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคล” แล้วผู้วิจัยยังได้นำข้อมูลจากเอกสารมาอธิบายเพิ่มเติมดังนี้

### พรรคความหวังใหม่และประชาธิปัตย์

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับพรรคความหวังใหม่ก็ล้วนมีประเด็นพื้นฐานมาจากปัจจัยเน้นลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคลผสมกับภายในพรรคมีการแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ ภายในมากมายที่ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กลุ่มย่อยๆ ภายในจึงมีลักษณะที่ยึดถือผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นหลักมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวมเพื่อพรรค จากผลแบบสอบถามจะพบว่าพรรคความหวังใหม่มีปัจจัยด้านนี้มากกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ อันส่งผลกระทบต่อการบริหารงานในองค์การอย่างมาก

ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ก็มีกลุ่มย่อยๆ ภายในพรรคเช่นเดียวกับพรรคความหวังใหม่ แต่กลุ่มย่อยๆ ภายในไม่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มุ่งผลประโยชน์ส่วนรวมต่อพรรคมากกว่าผลประโยชน์ของกลุ่มที่ตนสังกัด กรณีเปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปัตย์และความหวังใหม่ เช่น กรณีการตั้งนายจาตุรนต์ ฉายแสง เป็นเลขาธิการพรรคความหวังใหม่แทนนายเสนาะ เทียนทอง กับการแต่งตั้งนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นถึงรองหัวหน้าพรรคอันดับหนึ่ง

“พรรคประชาธิปัตย์มีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นจุดขายเช่นใด พรรคความหวังใหม่ก็หวังจะใช้ นายจาตุรนต์เป็นจุดขายเช่นนั้น ผิดกันก็แต่การได้รับการแต่งตั้งของนายอภิสิทธิ์ ผ่านความเห็นชอบจากสมาชิกพรรคเป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าจะได้รับเสียงทักท้วงจาก พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ เลขาธิการพรรค แต่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นก็เป็นเพียงแค่ความเห็นของผู้อาวุโสกว่าเท่านั้น ที่สำคัญโดยภาพของพรรคประชาธิปัตย์จะแตกต่างจากพรรคความหวังใหม่อย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ สำหรับพรรคประชาธิปัตย์ถึงจะมีกลุ่มการเมืองแอบแฝงอยู่หากเป็นเพียงแค่คลื่นใต้น้ำที่ไม่ได้สร้างผลกระทบให้กับพรรคแต่อย่างใด ผิดกับพรรคความหวังใหม่แม้ว่าจะปลดนายเสนาะ เทียนทอง ออกไป ก็ยังมีกลุ่มการเมืองแฝงตัว

อยู่อีกหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มก็พร้อมที่จะสร้างแรงกดดันทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง”<sup>16</sup>

### พรรคกิจสังคม

กรณีการแตกแยกของกลุ่มภายในพรรคกิจสังคมก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยด้านลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคล ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ ที่ไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม แต่มุ่งผลประโยชน์เพื่อกลุ่มของตนเป็นหลัก ทำให้พรรคเกิดความแตกแยกภายใน จนทำให้พรรคที่ถือว่าเป็นพรรคขนาดกลางต้องกลายเป็นพรรคขนาดเล็กไปทันที

### 3. ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การในลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม

ค่านิยมของสังคมไทยได้ปลูกฝังให้คนไทยเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความเมตตากรุณา สุภาพอ่อนโยน และสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เช่น ประเพณีไทยเรื่องการลงแขกเกี่ยวข้าว เป็นการสะท้อนแบบแผนพฤติกรรมข้างต้นได้เป็นอย่างดี ลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าความสัมพันธ์ตามหลักการ ซึ่งผิดกับสังคมอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่บุคคลมาสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันตามหลักการหรือตามหน้าที่ ความสัมพันธ์แบบส่วนตัวของสังคมไทยเหล่านี้แสดงออกมาในรูปของความช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่พรรคพวกเพื่อนฝูงกัน ในทางการเมืองด้วย ประกอบกับจากการที่คนไทยรับเอาพุทธศาสนามาเป็นศาสนาประจำชาติตั้งแต่สมัยสุโขทัยทำให้อิทธิพลของพุทธศาสนามีส่วนกล่อมเกลาพฤติกรรมของคนไทยด้วย เช่น เรื่องการตระหนักหรือสำนึกในบุญคุณ เรื่องความกตัญญูตเวที เป็นต้น

ในเรื่องเกี่ยวกับบุญคุณและความกตัญญูตเวทีนั้น คนไทยส่วนใหญ่จะยึดถือในเรื่องนี้มาก โดยเฉพาะเมื่อมีผู้อื่นช่วยเหลือเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็จะจดจำและระลึกถึงบุญคุณของผู้นั้น และพยายามหาโอกาสที่จะทดแทนบุญคุณอยู่เสมอ เพื่อมิให้เกิดความรู้สึกติดค้างในใจ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ ส่งผลต่อระบบการเมืองด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ในสังคมการเมืองนั้นผู้มีอิทธิพลและมีเงินจะพยายามให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในพื้นที่ของตนทุกรูปแบบก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นบุญคุณแล้วในตอนที่มีการเลือกตั้ง ประชาชนก็จะไปลงคะแนนให้แก่ผู้นั้นเพราะถือเป็นโอกาสทดแทน

<sup>16</sup> “ขวลิต-จาตุรนต์” นามาสุดท้ายของหวังใหม่ก่อนหวังหมด, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (2-8 พ.ค. 2542) :

บุบเบคุณ ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะเห็นได้ทั่วไปในวงการการเมือง และ นักการเมืองที่เข้าใจเรื่องนี้ก็มักจะใช้วิธีการ เพื่อให้ตนได้มีโอกาส ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเข้าไปกอบโกยผลประโยชน์มหาศาลทางการเมืองต่อไป

จากแบบแผนพฤติกรรมดังกล่าวเมื่อสมาชิกในสังคมเข้ามาอยู่ในองค์การ ย่อมมีลักษณะเช่นนั้นติดตัวมาด้วย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเป็นประเด็นศึกษาประเด็นหนึ่งในการเข้าใจวัฒนธรรมองค์การของพรรคการเมือง จากผลการศึกษาตามแบบสอบถาม พบว่าลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรมที่ปรากฏในพรรคการเมืองต่างๆ ที่เป็นอยู่และที่ควรเป็น มีลักษณะดังนี้

ตาราง 5.19 : แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการเน้นความมีมนุษยธรรมในพรรคการเมืองต่างๆ

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย						F	T $\psi$														
	ป.จ.ป. (P)	ค.ว.ม. (H)	จ.ท. (T)	จ.พ.น. (D)	ก.ส. (S)	ส.ย. (L)		P H	P T	P D	P S	P L	H T	H D	H S	T D	T S	D S	L S	L S	L L	
ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรมที่เป็นอยู่	5.08	5.00	5.05	4.46	4.54	4.92	1.27															
ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรมที่ควรเป็น	5.65	5.51	5.82	5.79	6.00	5.58	1.16															

\* P < .05      \*\* P < .01      \*\*\* P < .001

การเปรียบเทียบลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรมในพรรคการเมืองต่างๆ พบว่าลักษณะเน้นการมีมนุษยธรรมในวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของพรรคการเมืองไทยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ลักษณะที่ไม่แตกต่างกันของพรรคการเมืองต่างๆ ในปัจจัยด้านนี้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยเรื่องลักษณะการเน้นความมีมนุษยธรรมไม่สามารถจำแนกแยกแยะพรรคการเมืองทั้งหลายออกจากกันได้ นั่นคือ ปัจจัยดังกล่าวเป็นวัฒนธรรมที่ปรากฏในองค์การพรรคการเมืองทุกพรรคเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่และมีค่าเฉลี่ยในปัจจัยดังกล่าวค่อนข้างสูง

จากค่าเฉลี่ยที่ค่อนข้างสูงของปัจจัยด้านลักษณะการเน้นความมีมนุษยธรรมนี้ แสดงให้เห็นว่าทุกพรรคมีปัจจัยด้านนี้เหมือนกัน ทั้งนี้เพราะบุคคลในพรรคเหล่านี้มาจากวัฒนธรรมสังคมเดียวกัน นั่นคือ สังคมไทย ที่ล้อมรอบตัวองค์กรหรือพรรคเอาไว้ ลักษณะแบบแผน ค่านิยมของสังคมไทยได้เข้าไป

มีอิทธิพลต่อ องค์การหรือพรรคด้วยเช่นกัน เช่น การอุปถัมภ์ระหว่างหัวหน้า-ลูกน้องในกลุ่มย่อยๆ ภายในพรรค โดยที่หัวหน้ากลุ่มจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือลูกกลุ่มของตน อาทิ ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง และค่าใช้จ่ายอื่นๆ เพื่อหวังสร้างฐานอำนาจให้เกิดขึ้นกับตัวของผู้นำกลุ่มในการต่อรองผลประโยชน์เพื่อกลุ่มของตนเอง เพื่อที่จะได้ตำแหน่งทางการเมืองหรือตำแหน่งในพรรค ลักษณะดังกล่าวอยู่บนฐานของวัฒนธรรมสังคมนิยมไทย ได้แก่ เรื่องบุญคุณ และเรื่องความกตัญญูตเวทีดังที่กล่าวมาแล้ว

#### 4. ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การในลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน

บุคลิกภาพและอุปนิสัยของคนไทยอีกลักษณะหนึ่งคือการยึดถือในระบบอาวุโส ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการอบรมสั่งสอนในระดับครอบครัวที่ยึดถือในระบบอาวุโส กล่าวคือ ผู้ที่มีอาวุโสสูงสุดเป็นผู้ที่สมควรได้รับการยกย่องมากที่สุด ผู้ที่อาวุโสน้อยกว่าก็จะให้ความเคารพเชื่อฟัง จะขัดแย้งโต้เถียงไม่ได้ ลูกต้องเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ราษฎรต้องเชื่อฟังผู้ปกครอง เพราะผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดและรับผิดชอบกิจกรรมต่างๆ แทนราษฎร ประกอบกับหลักธรรมของพุทธศาสนาในเรื่องกฎแห่งกรรม ทำให้คนไทยขาดความเป็นตัวของตัวเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือคัดค้าน แม้แต่จะไม่เห็นด้วยก็ตาม รวมทั้งไม่ยอมรับการถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์ใดๆ อีกด้วย

ลักษณะดังกล่าว Jame Mosel<sup>17</sup> ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารของคนไทยพบว่าผู้นำไทยมักชอบหลีกเลี่ยงต่อความไม่แน่นอน อะไรที่ไม่เคยทำมาก่อน ก็ไม่กล้าทำ ในการวินิจฉัยสั่งการอะไรลงไปก็มักจะมีความรู้สึกเกรงใจหรือกลัวกระทบกระเทือนผลประโยชน์ของผู้อื่นหรือผู้ใหญ่ ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนที่ปรากฏในองค์การพรรคการเมืองจะแสดงออกมาในรูปของการที่สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับพรรคหรือนโยบายต่างๆ ของพรรคอย่างเคร่งครัด ไม่กล้าเปลี่ยนแปลงและไม่กล้าตัดสินใจ ซึ่งพรรคการเมืองแต่ละพรรคจะมีระดับของปัจจัยข้อนี้มากน้อยแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดเป็นประเด็นศึกษาเรื่องวัฒนธรรมองค์การพรรคการเมืองไทย ซึ่งผลการศึกษาจากแบบสอบถามมีดังนี้

<sup>17</sup> Mosel, "Thai Administrative Behavior," : 277 - 283

ตาราง 5.20 : แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนในพรรคการเมืองต่างๆ

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย						F	T <sub>ij</sub>														
	ป.จ.ป. (P)	ค.ว.ม. (H)	ช.ท. (T)	ช.ท.น. (D)	ก.ส. (S)	ส.ธ. (L)		P	P	P	P	P	H	H	H	H	T	T	T	D	D	S
ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนที่เป็นอยู่	5.46	4.72	3.80	4.29	5.67	4.44	11.79***	*	*	*			*				*		*			
ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนที่ควรเป็น	5.10	4.82	3.91	3.90	4.50	4.75	8.69***		*	*			*	*								

\* P &lt; .05      \*\* P &lt; .01      \*\*\* P &lt; .001

การเปรียบเทียบลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนคนในพรรคการเมืองต่างๆ พบว่าพรรคการเมืองมีวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่มีความแตกต่างในปัจจัยด้านการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า F = 11.79, prob = .000) และวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นในปัจจัยด้านเดียวกันนี้มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า F = 8.69, prob = .000)

นอกจากนี้ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ในปัจจัยด้านการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนยังมีความแตกต่างเป็นรายคู่ของพรรคการเมืองต่างๆ จำนวน 6 คู่ สามคู่แรก ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์มีปัจจัยด้านการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนมากกว่าพรรคความหวังใหม่ ชาติพัฒนาและชาติไทย ตามลำดับ สองคู่ถัดมาพรรคกิจสังคมมีลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนมากกว่าพรรคชาติพัฒนาและพรรค ชาติไทยตามลำดับ และคู่สุดท้ายพรรคความหวังใหม่มีลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนมากกว่าพรรคชาติไทย

ขณะที่ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นในปัจจัยด้านการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนคนพบความแตกต่างจำนวน 4 คู่ สองคู่แรกพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนมากกว่าพรรคชาติไทยและพรรคชาติพัฒนา ตามลำดับ สองคู่ถัดมาคือ พรรคความหวังใหม่มีลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนมากกว่าพรรคชาติไทยและพรรคชาติพัฒนา ตามลำดับ

นอกจากผลการทดสอบในประเด็น "ลักษณะของการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนคน" แล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากเอกสารมาสนับสนุนประเด็นดังกล่าวดังนี้คือ

## พรรคชาติไทย

หลังจากที่พรรคชาติไทยเหลือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาจำนวน 39 คน ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 เทียบกับเมื่อคราวเลือกตั้งวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 จากพรรคขนาดใหญ่ได้จำนวน ส.ส. เป็นที่หนึ่ง กลับต้องกลายเป็นพรรคขนาดเล็กลง จากสภาพการณ์ดังกล่าว ทำให้พรรคชาติไทยพยายามปรับปรุงองค์การภายในให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น โดยการยอมรับบทบาทของคนรุ่นใหม่ และให้คนรุ่นใหม่ขึ้นมาทำงานแทนการสั่งสมสมาชิกที่ไร้คุณภาพเหมือนดังแต่ก่อน ประกอบกับเมื่อคราวสัมมนาพรรคชาติไทยในต้นปี พ.ศ. 2540 ได้มีการหารือปรับปรุงองค์การอย่างขนานใหญ่ ดังเช่น นริรักษ์ สุตะบุตร กล่าวว่

“ภาพลักษณ์ของพรรคชาติไทยในช่วงนี้อยู่ในระหว่างการปรับองค์การภายในพรรคอย่างขนานใหญ่ ให้เป็นพรรคประกอบด้วยคนรุ่นใหม่ จะเห็นได้ว่าพรรคชาติไทยพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการเมืองหน้าพรรค และในขณะเดียวกันก็ไม่พยายามที่จะโน้มน้ำหนักหรือขัดขวาง ส.ส. มุ่งต่างๆ ไม่ให้อยู่พรรคอื่น...”<sup>18</sup>

“นักการเมืองสายเลือดใหม่ได้กลายเป็นกลยุทธ์สำคัญที่นายบรรหาร ศิลปอาชา หยิบขึ้นมาใช้เป็นจุดขายในการสร้างพรรคขึ้นมาใหม่ ซึ่งกลยุทธ์ที่ว่านี้ แน่นนอนต้องใช้เวลาในการสั่งสมคนรุ่นใหม่หลายปี หากแต่นายบรรหารก็ตัดสินใจเลือกกลยุทธ์แทนที่จะใช้กลยุทธ์สั่งสมคนที่ไร้คุณภาพ ยึดแต่ปริมาณเหมือนเมื่อครั้งในอดีต”<sup>19</sup>

“การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ภาพลักษณ์ขององค์การพรรคชาติไทยได้กระเตื้องขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง กระทั่งชื่อของนายบรรหารก็ติดอยู่ในใจว่าที่นายกรัฐมนตรี้ จากการสำรวจของโพลส์เกือบทุกสำนัก”<sup>20</sup>

<sup>18</sup> นริรักษ์ สุตะบุตร, “ภาพลักษณ์ของพรรคการเมือง,” วัฏจักร (12 พฤศจิกายน 2539) : 8.

<sup>19</sup> “ปลาไหล” ในอุ้งมือบรรหาร หลงจู้ หรือผู้ใหญ่ไม่มีอะไรแตกต่าง,” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (23-29 พ.ศ. 2542) : 17.

<sup>20</sup> เรื่องเดียวกัน.

### พรรคความหวังใหม่

พรรคความหวังใหม่เป็นอีกพรรคหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงองค์การอย่างค่อนข้างรุนแรง อันเป็นผลมาจากการลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ซึ่งส่งผลให้ตำแหน่งต่างๆ ภายในสิ้นสุดลงไปด้วย รวมทั้งตำแหน่งเลขาธิการพรรคของนายเสนาะ เทียนทอง แม้ว่าโดยแท้จริงเป็นความพยายามที่ต้องการเปลี่ยนแปลงตัวเลขาธิการพรรคเท่านั้น โดยนำคนรุ่นใหม่อย่าง นายจาตุรนต์ ฉายแสง ซึ่งก็ได้รับต่อต้านจากกลุ่มที่ถูกปรับออกจากตำแหน่ง ดังความเห็นของนายจาตุรนต์ ที่กล่าวว่า

“การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์การใดๆ ในพรรคความหวังใหม่ ถ้าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มากพอสมควรก็ย่อมจะมีความเห็นแตกต่างหรือแม้กระทั่งเกิดความขัดแย้ง ในเรื่องนี้จะอยู่ที่การจัดการทำความเข้าใจให้เกิดปัญหาให้น้อยที่สุด ถ้าจะมีความเสียหายก็ต้องพยายามให้เกิดความเสียหายให้น้อยที่สุด แต่ในขณะเดียวกันสิ่งที่ต้องปรับปรุงต่อไปก็คือ การทำให้พรรคเป็นที่ยอมรับมากขึ้นเนื่องจากมีคุณภาพ มีความสามารถ มีบทบาทที่ดีขึ้น และสุดท้ายก็คือเติบโตเป็นพรรคที่มีขนาดใหญ่ขึ้นด้วย ถ้าหากว่าต่อไปนี้จะไม่มีความเห็นอะไรที่แตกต่างกันเลยและทุกคนก็ทำตามทีทุกคนเคยทำมาแต่เดิมทั้ง 100% ก็หมายถึงอยู่กับที่ หยุดนิ่งไม่ยอมปรับปรุงอะไร ถ้าเป็นอย่างนั้นก็อาจจะไม่สามารถก้าวไปสู่จุดที่สังคมต้องการและที่เราตั้งความหวังไว้ได้...”<sup>21</sup>

ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การปรับองค์การพรรคการเมืองให้มีประสิทธิภาพของพรรคความหวังใหม่ และ พรรคชาติไทย ช่วงต้นนั้น ใช้ลักษณะของการยุบเลิก หรือเปลี่ยนแปลงทั้งระบบเพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ใหม่ทางการเมือง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นปฏิบัตย์ต่อลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน และลักษณะดังกล่าวนี้ได้แสดงให้เห็นประจักษ์แล้ว จากค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบสอบถามของพรรคชาติไทยและพรรคความหวังใหม่ ซึ่งพบว่าค่าเฉลี่ยของปัจจัยด้านนี้มีน้อยกว่าพรรคอื่นๆ ดังจะได้แสดงต่อไป

<sup>21</sup> จาตุรนต์ ฉายแสง, “ความหวังใหม่...ไม่มีความขัดแย้ง,” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (19-25 กันยายน 2542)

## พรรคประชาธิปัตย์

ผลจากการวิจัยพบว่าพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะหลักเสี่ยงต่อความไม่แน่นอนมากกว่าพรรคชาติไทย ความหวังใหม่ และชาติพัฒนา ผลสรุปดังกล่าว สังคิต พิริยะรังสรรค์ มีความเห็นว่า

“นับตั้งแต่อดีต (พ.ศ. 2490) จนถึงยุคปัจจุบัน พรรคประชาธิปัตย์ได้มีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา และถูกมองว่าเป็นพรรคที่มีแนวอนุรักษนิยมเสรี ลักษณะดังกล่าว ถ้าพูดถึงการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงก็จะเน้นการเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ ค่อยเป็นค่อยไป มีเหตุผลหลายประการที่สนับสนุนความคิดดังกล่าว เช่น เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พรรคประชาธิปัตย์ถูกกล่าวหาว่า มีบทบาทค่อนข้างน้อยในการต่อต้านเผด็จการ ไม่แสดงจุดยืนอย่างชัดเจน ”

นอกจากผลของการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรจะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงปัจจัยลักษณะการหลักเสี่ยงความไม่แน่นอนแล้ว การปรับปรุงตัวบุคลากรในตำแหน่งทางการเมืองภายในพรรคก็เป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยดังกล่าว ดังกรณีการปรับ ครม. รัฐบาลชวน หลีกภัย พ.ศ. 2542 มีผลทำให้เกิดความขัดแย้งในพรรคกิจสังคมและพรรคชาติพัฒนา ซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่าทุกพรรคมีองค์ประกอบของปัจจัยดังกล่าวมากน้อยแตกต่างกันออกไป

### 5. ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การในปัจจุบันเน้นความสำเร็จ

ผลการวิจัยพบว่าในองค์กรสมัยใหม่ทั้งในและต่างประเทศ ให้ความสำคัญกับตัวผู้นำในองค์กรจะต้องเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ลักษณะวัฒนธรรมในองค์กรจะเน้นความสำเร็จ เน้นอนาคตและเป็นที่ยอมรับของคนในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรในประเทศไทย ผลจากการสำรวจ เช่น องค์กรสื่อสารมวลชน องค์กรในบริษัทหลายๆ แห่ง ล้วนให้การสนับสนุนผลสรุปดังกล่าว องค์กรพรรคการเมืองไทยก็เช่นกัน ย่อมให้ความสำคัญกับลักษณะเน้นความสำเร็จด้วย ตามแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นประเด็นหนึ่งในการเข้าใจลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และที่ควรเป็น ผลจากแบบสอบถามปรากฏผลดังนี้





สำนักงาน มากกว่าจะสนใจผลผลิตของงานและสนใจงานประจำหรืองานกระดาษมากกว่านโยบายหรืองานแก้ไขปัญหาย่างจริงจัง<sup>22</sup>

#### 6. ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การในปัจจุบันลักษณะเน้นอนาคต

ปัจจัยด้านลักษณะเน้นอนาคตก็เช่นเดียวกับปัจจัยเน้นความสำเร็จที่กล่าวไว้ข้างต้น อันเป็นลักษณะหนึ่งของผู้นำและองค์การที่มีประสิทธิภาพ ลักษณะเน้นอนาคตดังกล่าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ใช้ระบุวัฒนธรรมภายในองค์การโดยเฉพาะพรรคการเมือง จะเห็นได้ชัดว่าลักษณะดังกล่าวแสดงออกมาในรูปของการปรับปรุงโครงสร้างระเบียบขั้นตอน องค์ประกอบและกฎเกณฑ์ภายในให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้จะพบได้จากแบบแผนของการทำงานที่มีขั้นตอน การจัดการประชุม เป็นต้น ความสำคัญในลักษณะเน้นอนาคตดังกล่าวจึงเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นประเด็นหนึ่งในการศึกษา ผลจากแบบสอบถามปรากฏผลดังนี้

ตาราง 5.22 : แสดงการเปรียบเทียบลักษณะเน้นอนาคตในพรรคการเมืองต่างๆ

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย						F	T ψ																				
	ป.จ.ป. (P)	ค.ว.ม. (H)	จ.ท. (T)	จ.ท.น. (D)	ก.ส. (S)	ส.ธ. (L)		P	P	P	P	P	H	H	H	H	T	T	T	D	D	S	H	T	D	S	L	L
ลักษณะเน้นอนาคตที่เป็นอยู่	5.91	5.41	4.57	4.98	4.56	4.56	4.88***																					
ลักษณะเน้นอนาคตที่ควรเป็น	6.03	5.18	5.70	6.00	6.25	6.17	0.96																					

\* P < .05

\*\* P < .01

\*\*\* P < .001

การเปรียบเทียบลักษณะเน้นอนาคตในพรรคการเมืองต่างๆ พบว่าพรรคการเมืองมีวัฒนธรรมองค์การที่เน้นอนาคตที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า F = 4.88, prob = .000) นอกจากนี้ วัฒนธรรมองค์การที่เน้นอนาคตที่เป็นอยู่ยังมีการแตกต่างเป็นรายคู่ ซึ่งพบเพียงคู่เดียว คือ

<sup>22</sup> ทินพันธุ์ นาคะตะ. การเมือง การบริหารไทย ภาวะของชาติ (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 43.

พรรคประชาธิปัตย์มีปัจจัยด้านนี้มากกว่าพรรคชาติไทย ในขณะที่ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นในปัจจัย เน้นอนาคตที่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยในปัจจัยลักษณะเน้นอนาคตพบว่า ค่าเฉลี่ยในปัจจัยด้านนี้โดยเฉลี่ยสูงกว่าปัจจัยอื่นๆ อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่มีความแตกต่างกันนั้น สามารถชี้ให้เห็นความแตกต่างในรายพรรคได้ และเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าสมาชิกในองค์การพรรคให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านนี้มากขึ้น ทั้งนี้แต่เดิมพรรคการเมืองมักจะไม่ให้ความสำคัญกับปัจจัยในด้านนี้มากนัก สาเหตุดังกล่าวเป็นเพราะว่าแต่เดิมการเมืองไทยในช่วงหลังปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา เป็นสภาพที่ความผูกผันสูง มีการยุบสภาและเลือกตั้งบ่อย เสถียรภาพของรัฐบาลไม่มั่นคง ดังนั้นนโยบายที่มาจากรัฐบาลนั้นก็คือ มาจากพรรคการเมืองด้วย มักเน้นนโยบายระยะสั้นที่สามารถให้ประชาชนเห็นผลงานในช่วงเวลาขณะดำรงตำแหน่งอยู่ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในลักษณะของนักปฏิบัติการมากกว่านักอุดมการณ์ ที่ไม่คิดถึงการแก้ไขปัญหาลึกของชาติล่วงหน้า แต่จะเป็นนักปฏิบัติการคำนึงถึงเพียงผลเฉพาะหน้าเท่านั้น เช่น นโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหกเดือนของพรรคพลังธรรม การประกันราคาพืชผลให้กับเกษตรกร (เช่น การรับซื้อมะนาวจากเกษตรกร) การซื้อเสียงเพื่อการเลือกตั้งการรับสมาชิกพรรคที่ไร้คุณภาพจากพรรคการเมืองอื่นเพื่อหวังเป็นพรรคแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ฯลฯ

ลักษณะดังกล่าว ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2542) กระแสของโลกาภิวัตน์ ทุกประเทศให้ความสำคัญกับลักษณะการวางแผนเพื่อการแข่งขันทางการค้า มีหลายฝ่ายคาดการณ์ผลกระทบในปี ค.ศ. 2000 ที่มาถึง และในอีก 20 ปีข้างหน้า ตลอดจนผลของรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 ที่มีข้อกำหนดในเรื่องของการแบ่งเขตเลือกตั้งที่ใหญ่ขึ้นและการมีระบบบัญชีรายชื่อ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้พรรคการเมืองต้องปรับตัววัฒนธรรมองค์การภายในให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงข้างหน้าที่กำลังมาถึง พรรคการเมืองหลายพรรคมีการปรับตัวกันอย่างมาก

นอกจากผลการทดสอบในประเด็น “ลักษณะเน้นอนาคต” แล้วผู้วิจัยยังได้นำข้อมูลจากเอกสารมาอธิบายเพิ่มเติม ดังนี้

### พรรคประชาธิปัตย์

“ฝันของพรรคประชาธิปัตย์ช่วงครบรอบ 50 ปีเป็นฝันที่จะนำพรรคไปสู่อนาคตของความเป็นพรรคแห่งมวลชนให้มากขึ้น เสริมสร้างบุคลากรของพรรคเริ่มตั้งแต่ระดับท้องถิ่นขึ้นมาสู่ระดับชาติ และฝันไกลไปสู่ความเป็นสากลในฐานะพรรคการเมืองที่ได้รับการยอมรับจากพรรคการเมืองในกลุ่มประเทศเสรีประชาธิปไตยให้มากขึ้น ตลอดจนการเพิ่มพูนประสิทธิภาพความรู้แก่มวลชนสมาชิกพรรคเพื่อให้มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล เป็นพรรคที่มุ่งมั่นที่จะดำเนินการและในโลกของยุคข่าวสารไร้พรมแดน...”<sup>23</sup>

### พรรคความหวังใหม่

“ใครที่สามารถปฏิรูปพรรค ปฏิรูปสังคม ปฏิรูปการทำงาน ปฏิรูปการศึกษาได้เร็วกว่ากันย่อมจะได้เปรียบและมีอีกหลายอย่างที่จะต้องทำการปฏิรูป หากพรรคใหญ่ไม่รู้ถึงการเปลี่ยนแปลง พรรคนั้นก็จะเป็นพรรคเล็กลง ส่วนพรรคเล็กที่สามารถทำการเปลี่ยนได้เร็ว ต่อไปก็จะเป็นพรรคใหญ่ ต่อไปจะเป็นการเปลี่ยนแปลงโดยเอาคนรุ่นใหม่ก้าวขึ้นมารับผิดชอบ คนรุ่นเราถอยมาหนึ่งก้าวและเอื้ออาหารลูกๆ หลานๆ ให้ทำงานต่อไปได้...”<sup>24</sup>

## 7. ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การในลักษณะเน้นความเป็นเพศชาย

ความสำคัญของสิทธิในเรื่องเพศตามกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน(พ.ศ.2540) ประชาชนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย ความสำคัญของเพศหญิงได้รับความตระหนักมากขึ้น ในสมัยก่อนวัฒนธรรมสังคมไทย ตั้งแต่สมัยอดีตที่ผ่านมาสังคมไทยถูกครอบงำจากวัฒนธรรมที่ผู้ชายเป็นฝ่ายกำหนด ผู้หญิงต้องเป็นฝ่ายที่อยู่กับบ้าน ทำงานภายในบ้าน บทความ อคิน ทรัพย์สิน และโครงสร้างชนชั้นในสมัยรัตนโกสินทร์ ในภาพของสังคมที่ผู้ชายเป็นผู้มีอำนาจแต่เพียงฝ่ายเดียว จนมาถึงในยุคหลังเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม ในองค์การต่างๆ บทบาทของผู้ชายก็ยังมีมากกว่าผู้หญิงอยู่ ก่อให้เกิดลักษณะวัฒนธรรมลักษณะความเป็นเพศชาย (masculinity) กล่าวคือเป็นสังคมที่ให้ค่านิยมต่อผู้ที่ชอบแสดงออก ต้องการโดดเด่นเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทองและสิ่งของมากกว่าจะสนใจผู้อื่นหรือคุณภาพชีวิต ลักษณะดังกล่าวตรงข้ามกับลักษณะวัฒนธรรมที่ผู้หญิงเข้ามามีบทบาท จนเกิด

<sup>23</sup> แกมสุข นุ่มนนท์, "บทสรุปเส้นทางพรรคประชาธิปัตย์ร่วมอุดมการณ์เดียวกัน," : 19.

<sup>24</sup> "ชวลิต-จาตุรนต์ หนักสุดท้ายของหวังใหม่ก่อนหวังหมด," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ : 8.

วัฒนธรรมที่แสดงออกถึงความเป็นเพศหญิงที่เป็นวัฒนธรรมที่ตระหนักถึงความสัมพันธ์ต่อกันและเห็นแก่ผู้อื่นและคุณภาพชีวิตที่ดี ลักษณะวัฒนธรรมดังกล่าว เมื่อเข้ามาในองค์การหรือพรรคการเมืองด้วย เช่น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเป็นประเด็นในการศึกษา จากผลแบบสอบถามปรากฏผลดังนี้

ตาราง 5.23 : แสดงการเปรียบเทียบลักษณะเน้นความเป็นเพศชายในพรรคการเมืองต่างๆ

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย						F	T <sub>ψ</sub>														
	ป.ช.ป. (P)	ค.ว.ม. (H)	ช.ท. (T)	ช.พ.น. (D)	ภ.ส. (S)	ส.ธ. (L)		P	P	P	P	P	H	H	H	H	T	T	T	D	D	S
ลักษณะเน้นความเป็น เพศชายที่เป็นอยู่	3.53	3.67	3.62	3.66	4.83	3.96	11.55***				*			*		*		*				
ลักษณะเน้นความเป็น เพศชายที่ควรเป็น	2.88	3.11	2.55	2.75	2.92	3.11	3.02*					*										

\* P < .05      \*\* P < .01      \*\*\* P < .001

การเปรียบเทียบลักษณะเน้นความเป็นเพศชายในพรรคการเมืองต่างๆ พบว่าพรรคการเมืองมีวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ในปัจจัยเน้นความเป็นเพศชายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( F = 11.55, prob = 0.000) นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างระหว่างพรรคการเมืองเป็นรายคู่จำนวน 4 คู่ คือ พรรคกิจสังคมมีลักษณะความเป็นเพศชายมากกว่าพรรคความหวังใหม่ ชาติพัฒนา ชาติไทยและประชาธิปไตย ตามลำดับ

ในขณะที่วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นในปัจจัยด้านลักษณะความเป็นเพศชายมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( F = 3.02, prob = 0.05) นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างระหว่างพรรคการเมืองเป็นรายคู่จำนวน 1 คู่ คือพรรคความหวังใหม่มีลักษณะความเป็นเพศชายมากกว่าพรรคชาติไทย

ผลจากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมองค์การในลักษณะเน้นความเป็นเพศชายเป็นจุดชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมองค์การในพรรคการเมืองต่างๆ ข้อที่น่าสังเกตอย่างหนึ่งคือ ค่าเฉลี่ยในปัจจัยด้านนี้ในวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นมีค่าน้อยกว่าวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ แสดงว่าในองค์การพรรคที่สมาชิกคาดหวังต้องการให้สมาชิกตระหนักถึงความสัมพันธ์ต่อกัน และเห็นแก่ผู้อื่นมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เช่น ต้องการให้สมาชิกพรรคมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันเพื่อลดความ

ขัดแย้งโดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ ภายในพรรค รวมถึงการยอมรับบทบาทการทำงานของสตรีเข้ามีส่วนร่วมในพรรคมากยิ่งขึ้น

### สรุปผลการวิเคราะห์ในปัจจัยที่ใช้ศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะเห็นว่า วัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ของพรรคการเมืองไทยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 5 ใน 7 ปัจจัย คือ ลักษณะความเป็นเพศชาย ลักษณะความเป็นปัจเจกชน ลักษณะการใช้อำนาจ ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน และลักษณะเน้นอนาคต ในขณะที่ปัจจัยด้านลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรมและลักษณะเน้นความสำเร็จ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากความแตกต่างที่พบในวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่แล้ว ยังพบความแตกต่างในวัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นด้วยเช่นกัน กล่าวคือ วัฒนธรรมองค์การที่ควรเป็นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 4 ใน 7 ปัจจัย คือ ลักษณะความเป็นเพศชาย ลักษณะความเป็นปัจเจกชน ลักษณะการใช้อำนาจและลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน โดยที่ปัจจัยที่เกี่ยวกับการเน้นความมีมนุษยธรรม ลักษณะเน้นความสำเร็จและลักษณะเน้นอนาคต ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผลการวิจัยจึงเป็นไปตามสมมติฐานของการศึกษา

ความแตกต่างของแบบแผนวิธีคิด การปฏิบัติของสมาชิกภายในพรรคนั้นมีผลต่อการสร้างวัฒนธรรมภายในองค์การของพรรคการเมือง ซึ่งมีค่าความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ สรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้

#### 1. ลักษณะการใช้อำนาจ

ลักษณะการใช้อำนาจของพรรคการเมือง ถ้าพิจารณาที่ตัวโครงสร้างพรรค จะพบว่า มีลักษณะร่วมกันคืออำนาจจะรวมศูนย์อยู่ในตำแหน่งหลักๆ 3 กลุ่ม คือ หัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค และกรรมการบริหารพรรค โดยเฉพาะหัวหน้าพรรคจะเป็นผู้มีอำนาจมากที่สุด นอกจากนี้ ภายในพรรคมียังมีกลุ่มอำนาจย่อยๆ (factions) หลายกลุ่มที่พยายามแข่งขันชิงอำนาจการนำกันภายในพรรค ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งตามมา บางพรรคนำไปสู่การแตกสลายหรือสิ้นสุดลง

## 2. ลักษณะเน้นความเป็นปัจเจกบุคคล

ลักษณะเน้นความเป็นปัจเจกบุคคล สังคมไทยมีลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคลสูง กล่าวคือ สังคมไทยรักความอิสระ ลักษณะดังกล่าวส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมภายในองค์กร โดยปัจจัยด้านนี้มีความสัมพันธ์กับการมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ยิ่งสมาชิกพรรคมีความเป็นปัจเจกบุคคลมากเท่าใด ก็ยิ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนมากขึ้นเท่านั้น ผลการวิจัยในปัจจัยด้านนี้แม้จะมีค่าไม่มาก แต่ก็ยังน้อยกว่าลักษณะของการมีส่วนร่วม (collectivism) ที่มีมากกว่า ความเป็นปัจเจกบุคคลภายในพรรค แสดงออกมาในรูปของการที่กลุ่มย่อยๆ ภายในยึดถือผลประโยชน์เพื่อกลุ่มของตนมากกว่าพรรค

## 3. ลักษณะหลีกเลี่ยงต่อความไม่แน่นอน

ลักษณะหลีกเลี่ยงต่อความไม่แน่นอน ปัจจัยดังกล่าวโดยเฉลี่ยแล้วแต่ละพรรคมีค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคประชาธิปัตย์ ปัจจัยนี้สัมพันธ์กับลักษณะของการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงองค์กร การปรับบุคลากรภายใน การยึดถือปฏิบัติตามกฎเกณฑ์

## 4. ลักษณะความเป็นเพศชาย

ลักษณะความเป็นเพศชาย ปัจจัยด้านนี้ดำรงอยู่ในพรรคการเมืองในระดับปานกลาง ลักษณะดังกล่าวเห็นได้จากการที่สมาชิกภายในพรรคมีบุคคลที่ชอบแสดงออก เช่น การอภิปรายโจมตีคนอื่น เพื่อสร้างความโดดเด่นให้แก่ตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มย่อยๆ ภายใน การแสดงออกของกลุ่มย่อมมีผลกระทบต่อการบริหารงานภายในพรรค เกิดการกระทบกระทั่งระหว่างกลุ่มต่างๆ จนนำไปสู่ความขัดแย้งและแตกแยกในที่สุด

## 5. ลักษณะเน้นอนาคต

ลักษณะเน้นอนาคตนี้ทุกพรรคให้การส่งเสริม ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยในปัจจัยด้านนี้ค่อนข้างสูง ทั้งนี้เพราะว่าพรรคการเมืองทุกพรรคต่างตระหนักถึงความจำเป็นในการวางแผนเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมือง เช่น การวางแผนสร้างตัวผู้นำ เป็นต้น

ผลจากการศึกษาข้างต้น พบว่า วัฒนธรรมองค์การของพรรคการเมืองมีความแตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ (5 ใน 7 ปัจจัย) ความแตกต่างดังกล่าวทำให้ทราบว่าระดับความเป็นสถาบันในพรรคการเมืองมีความแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยอีก 2 ประการ คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับการเน้นความมีมนุษยธรรม และ ปัจจัยลักษณะเน้นความสำเร็จนั้นในแต่ละพรรคไม่มีความแตกต่างกัน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าทุกพรรคต่างก็ให้ความสำคัญกับปัจจัยทั้ง 2 ประการนี้ ในระดับที่ค่อนข้างสูง แสดงให้เห็นว่า ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม และ ลักษณะเน้นความสำเร็จมีความสำคัญต่อองค์การ โดยลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรมนั้นเป็นผลสืบเนื่องโดยตรงมาจากอิทธิพลวัฒนธรรมสังคมไทยที่ปลูกฝังให้สมาชิกในสังคมซึ่งต่างก็เป็นสมาชิกในองค์การพรรคการเมืองไทยด้วยนั้น มีแนวคิด ค่านิยม ตลอดจนระเบียบวิธีปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกันมากนัก กอปรกับการรับอิทธิพลพุทธศาสนาเป็นเครื่องกล่อมเกลาคิดใจ ทำให้สมาชิกในสังคมตระหนักถึงคุณธรรม และความมีมนุษยธรรมมากขึ้น อันแสดงออกมาทางพฤติกรรมที่เป็นบรรทัดฐานของสังคม เช่น การสำนึกในบุญคุณ และการแสดงความกตัญญูตเวทีต่อผู้ที่ทำคุณให้แก่ตนเมื่อมีโอกาส เป็นต้น ส่วนลักษณะเน้นความสำเร็จนั้น เป็นผลมาจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญที่จำเป็นต้องมีในองค์การบริหารโดยทั่วไป อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน ลักษณะเน้นความสำเร็จในองค์การพรรคการเมืองจะยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจาก กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่กำหนดให้มีการเลือกตั้งจากระบบบัญชีรายชื่อ (partylist) ทำให้แต่ละพรรคจำเป็นต้องสร้างความเชื่อถือให้กับพรรค โดยการคัดเลือกบุคคลจากผลงานเป็นหลัก และมองคุณลักษณะอื่นเป็นเพียงส่วนประกอบ ทั้งนี้เนื่องจาก ผลงานเป็นเครื่องชี้วัดถึงความสำเร็จของบุคคลนั้นๆ อันจะส่งผลให้ภาพรวมของพรรคดีขึ้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ ทำให้พรรคได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยลักษณะเน้นความสำเร็จในระดับที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

นอกจากปัจจัยทางวัฒนธรรมยังมีปัจจัยอื่นๆ อีก เช่น ระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นภายในพรรค ความขัดแย้งของกลุ่มย่อยๆ ภายใน ผลกระทบจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ล้วนส่งผลต่อความเป็นสถาบันทางการเมืองซึ่งจะได้วิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวในรายละเอียดบทที่ 6 ต่อไป